

Javno preduzeće za komunalne poslove **KOMUS** d.o.o. Gračanica

Adresa: Muhameda Seida Mašića bb, 75320 Gračanica, Bosna i Hercegovina

Telefon: +387(0)35 706 622 • FAX: +387(0)35 703 381 • E-mail: komus@bih.net.ba

ID broj: 4209414480005 • PDV broj: 209414480005 • Žiro račun: 1321800309745897

Broj: 08 –399/23

Datum: 17.05.2023. godine

GRADSKO VIJEĆE GRAČANICA

INFORMACIJA O PRIKUPLJANJU I ODLAGANJU KOMUNALNOG OTPADA U DOMAĆINSTVIMA I PRIVREDNIM SUBJEKTIMA

Sadržaj

OPŠTI PODACI	- 3 -
PRAVNI OKVIR U OBLASTI UPRAVLJANJA OTPADOM.....	- 3 -
Zakon o upravljanju otpadom Federacije BiH	- 5 -
Federalni plan upravljanja otpadom 2012-2017	- 6 -
Kantonalni plan upravljanja otpadom 2023.-2028. za Tuzlanski kanton	- 6 -
Zakon o komunalnim djelatnostima Tuzlanskog kantona	- 7 -
INSTITUCIONALNI OKVIR UPRAVLJANJA OTPADOM	- 8 -
OBAVEZE GRADA KOJE PROIZILAZE IZ ZAKONSKE REGULATIVE.....	- 8 -
Strategija razvoja Grada Gračanica za period 2023.-2027. godina	- 10 -
Odluka o komunalnim djelatnostima	- 11 -
Odluka o komunalnom redu.....	- 12 -
Studija upravljanja krutim otpadom	- 12 -
SISTEM UPRAVLJANJA KOMUNALNIM OTPADOM NA PODRUČJU GRADA.....	- 14 -
Odvoz komunalnog otpada iz domaćinstava.....	- 15 -
Odvoz otpada iz privrednih subjekata.....	- 22 -
Raspored odvoza komunalnog otpada.....	- 24 -
Odvoz krupnog otpada	- 26 -
Odvoz šljake od centralnog grijanja	- 27 -
Selektivno odvajanje otpada	- 28 -
Vanredni odvozi otpada od domaćinstava i privrednih subjekata.....	- 34 -
Zbrinjavanje komunalnog otpada - Deponija "Grabovac"	- 34 -
Prethodne aktivnosti u vezi sa sanacijom deponije	- 34 -
Trenute aktivnosti u vezi sa sanacijom deponije	- 35 -
Projekat regionalne deponije	- 37 -
Zbrinjavanje ambalažnog otpada	- 39 -

Zbrinjavanje EE otpada.....	- 39 -
Zbrinjavanje biorazgradivog otpada.....	- 40 -
Mehanizacija za odvoz otpada	- 40 -
Divlje deponije.....	- 41 -
PROBLEMI KOD PRIKUPLJANJA I ODLAGANJA OTPADA	- 41 -

OPŠTI PODACI

Grad Gračanica zauzima površinu od 219,5 km². Na ovom prostoru živi 48.393 stanovnika ili 15.136 domaćinstava (Preliminarni rezultati popisa koji su održani 2013.godine).

Gustina naseljenosti iznosi preko 220 stanovnika/km² pa se Gračanica svrstava u općine koje imaju intenzivnu naseljenost u odnosu na bosanskohercegovački prosjek od 75 stanovnika /m². Odnos urbano-ruralnog stanovništva je 33 : 67 %.

Teritorija grada Gračanica se prostire između 44° i 45° sjeverne geografske širine, u pojasu umjereno-kontinentalne klime sa umjereno toplim ljetima i umjereno hladnim zimama, prosječnom godišnjom temperaturom od 10,0°C i prosječnim godišnjim padavinama od 830 mm/m². Najniže temperature bilježe se u januaru sa prosječno mjesečno temperaturama -9°C, a najviše u julu mjesecu sa prosječnom mjesečnom temperaturom od 19,6°C.

Reljef grada Gračanica se postepeno uzdiže iz Sprečkog polja počevši od 150 m nadmorske visine do vrhova kao što su Vis (692 m n.v.), Sijedi krš (664 m n.v), Monj (532 m n.v), itd.

Prostor grada Gračanica raspolaže sa bogatim prirodnim resursima (mineralni resursi, šume, zemljište, vodeni resursi i dr.) koji predstavljaju osnov privrednog razvoja naše općine i koji će i dalje biti važan oslonac u razvoju.

Ovakav prostor, bogat prirodnim resursima i razvijenom industrijom, iako nema tešku industriju, ima problema sa ugrožavanjem životne sredine.

Grad Gračanica je sredina s tradicijom i izuzetno razvijenim poduzetništvom u BiH. Prema posljednjim podacima, na području grada Gračanica registrovano je i aktivno djeluje ukupno 1148 poslovnih subjekata, od toga: 444 privatnih preduzeća, 657 obrta i 47 ostalih poslovnih jedinica (javna preduzeća, banke, osiguranja i mikrokreditne organizacije). Pored toga, fizičkih i pravnih lica upisanih u registar poljoprivrednih gazdinstava je 2251. U strukturi privrede dominiraju prerađivačka industrija i trgovina koji ostvaruju 81,71 % ukupnog prihoda, 75,12 % zaposlenosti, dok se 11,77% ukupnog prihoda, 13,33 % zaposlenosti ostvaruje u građevinarstvu i uslugama prijevoza. Najznačajniji sektori prerađivačke industrije su: proizvodnja i prerada proizvoda od plastike, proizvodnja i prerada drveta, proizvodnja namještaja, proizvodnja i prodaja informacionih tehnologija, proizvodnja celuloze i papira, proizvodnja mašina i uređaja, proizvodnja obuće i kožne galanterije, proizvodnja hrane i pića itd. Ne postoje zvanično obrađeni podaci od strane nadležnih organa o preduzećima na području Kantona pa tako i na području naše općine koja posjeduju sistem za upravljanje okolišem prema ISO standardu.

PRAVNI OKVIR U OBLASTI UPRAVLJANJA OTPADOM

Zakonski propisi koji se odnose na upravljanje otpadom predstavljaju jednu od najsloženijih oblasti zakonskih propisa za zaštitu okoliša, usljed raznolikog uticaja koji otpad može imati na čovjeka i okoliš. Važećim zakonodavstvom iz oblasti upravljanja otpadom uveden je i osiguran okvir za savremeni sistem zakonskih propisa o upravljanju otpadom.

Na nivou FBiH upravljanje otpadom definisano je slijedećim propisima/zakonima:

- Zakon o upravljanju otpadom (Službene novine FBiH br. 33/03, 72/09, 92/17),
- Zakon o komunalnim djelatnostima Tuzlanskog kantona («Službene novine TK» broj 11/05, 7/07, 8/12, 14/13, 11/20 i 11/21)
- Federalni plan upravljanja otpadom 2012-2017
- Kantonalni plan upravljanja otpadom 2023.-2028. za Tuzlanski kanton

Pravilnici za oblast upravljanja otpadom:

- Pravilnik o kategorijama otpada sa listama („Službene novine Federacije BiH“, broj 9/05)
- Pravilnik o izdavanju dozvole za aktivnosti male privrede u upravljanju otpadom („Službene novine Federacije BiH“, broj 9/05)
- Pravilnik o potrebnim uvjetima za prenos obveza sa proizvođača i prodavača na operatera sistema za prikupljanje otpada („Službene novine Federacije BiH“, broj 9/05)
- Pravilnik koji određuje postupanje sa opasnim otpadom koji se ne nalazi na listi otpada ili čiji je sadržaj nepoznat („Službene novine Federacije BiH“, broj 9/05)
- Pravilnik o životinjskom otpadu i drugim neopasnim materijalima prirodnog porijekla koji se mogu koristiti u poljoprivredne svrhe („Službene novine Federacije BiH“, broj 8/08)
- Pravilnik o upravljanju medicinskim otpadom („Službene novine Federacije BiH“, broj 77/08)
- Pravilnik o upravljanju ambalažom i ambalažnim otpadom („Službene novine Federacije BiH“, broj: 88/11, 28/13, 8/16, 54/16, 103/16 i 84/17, 85/20)
- Pravilnik o upravljanju otpadom od električnih i elektronskih proizvoda („Službene novine Federacije BiH“, broj: 87 / 12, 107/14, 8/16, 79/16 i 12/18)
- Pravilnik o uslovima za rad postrojenja za spaljivanje otpada ("Službeni glasnik Federacije BiH", br. 12/05)
- Pravilnik o prekograničnom kretanju otpada ("Službeni glasnik Federacije BiH", broj: 07/11, 39/15, 25/19 i 19/21).
- Pravilnik o građevinskom otpadu ("Službene novine Federacije BiH",
- Pravilnik o upravljanju otpadnim gumama ("Službene novine Federacije BiH", broj: 94/21)
- Pravilnik o upravljanju otpadnim vozilima ("Službene novine Federacije BiH", broj: 94/21)
- Pravilnik o postupanju sa uređajima i otpadom koji sadrže poliklorirana jedinjenja ("Službene novine Federacije BiH", broj: 94/21)
- Pravilnik o upravljanju otpadnim baterijama i akumulatorima ("Službene novine Federacije BiH", broj: 94/21)
- Pravilnik o upravljanju otpadnim uljima ("Službene novine Federacije BiH", broj: 94/21),

Postoji još niz propisa kao što su Federalna strategija zaštite okoliša 2022-2032, Zakon o prikupljanju, proizvodnji i prometu sekundarnih sirovina i otpadnih materijala ("Službene novine Federacije BiH", broj: 35/98, 109/12) i mnogi drugi zakoni, pravilnici i uredbе koji direktno ili indirektno regulišu način upravljanja otpadom

Ovdje ćemo pojasniti samo neke od ovih propisa i naše akte koji regulišu ovu oblast.

Zakon o upravljanju otpadom Federacije BiH («Službene novine FBiH» broj 33/03,72/09 i 92/17)

Zakon o upravljanju otpadom predstavlja pravni okvir za uspostavu sistema upravljanja svim vrstama otpada i istim se posebno uređuju: pojmovi, definicije i osnovna načela, kategorije, vrste i liste otpada, postupci upravljanja otpadom, načela upravljanja otpadom, planiranje upravljanja otpadom, podjela nadležnosti između federacije i kantona u upravljanju otpadom, izdavanje dozvola za aktivnosti tretmana i odlaganja otpada, odgovornost u upravljanju otpadom i postupanje u slučaju vangraničnog prometa otpada.

U članu 4. Zakona o upravljanju otpadom, otpad je definisan kao sve materije ili predmeti koje vlasnik odlaže, namjerava odložiti ili se traži da budu odloženi u skladu sa jednom ili više kategorija otpada, navedenoj u listi otpada i utvrđenoj u provedbenom propisu. Osnovni principi upravljanja otpadom, definirana Zakonom o upravljanju otpadom, su:

- Princip prevencije otpada: izbjegavanje stvaranja otpada ili smanjenje količine i štetnosti otpada u cilju smanjenja rizika po ljudsko zdravlje i okoliš, sa ciljem da se izbjegne degradacija okoliša;
- Princip zagađivač plaća: Proizvođač ili vlasnik otpada snosi sve troškove prevencije, tretmana i odlaganja, uključujući i brigu o opsluživanju (zatvaranje deponija i sl.) i nadzor. On je također finansijski odgovoran i za primjenu preventivnih mjera protiv eventualnih šteta po okoliš, odnosno za okolinske štete koje je prouzrokovao;
- Princip predostrožnosti: podrazumijeva sprečavanje opasnosti ili oštećenja okoliša izazvanih otpadom;
- Princip odgovornosti proizvođača: Proizvođači su odgovorni za izbor najprihvatljivijeg rješenja za okoliš u smislu potrošnje proizvoda i primjene tehnologije proizvodnje, uključujući ukupni životni ciklus proizvoda te korištenje najboljih raspoloživih tehnika;
- Princip blizine: tretman ili odlaganje otpada treba sprovoditi u najbližem odgovarajućem objektu ili lokaciji, uzimajući u obzir ekološke i ekonomske parametre;
- Princip regionalnosti: razvoj infrastrukture i objekata za tretman i odlaganje otpada treba da se vrši na način koji pokriva potrebe regiona i omogućava samoodrživost (region, u smislu ovog zakona, nije jasno definisan).

U planiranju upravljanja otpadom nadležni organi dužni su izraditi planove za upravljanje otpadom koji će obuhvatiti: vrstu, količinu i porijeklo otpada koji se proizvodi i koji se treba tretirati ili odložiti; ciljeve upravljanja otpadom; opće tehničke zahtjeve za upravljanje otpadom i uređaje unutar područja na kojima se nalaze; raspoloživ i podesan tretman, mjesta odlaganja i uređaje unutar određene teritorije; specijalne ugovore za tretman ili odlaganje otpada za veći broj

općina; specijalne ugovore za pojedine vrste otpada, kao što je opasni otpad, tečni otpad i ambalažni otpad.

Zakon o upravljanju otpadom sadrži strateške ciljeve sa razrađenim prioritetima u upravljanju otpadom i pojedinim aktivnostima koje se trebaju preduzeti, listu mjera koje se trebaju preduzeti i procjenu troškova za izvršavanje zadataka u upravljanju otpadom.

Federalni plan upravljanja otpadom 2012-2017 ("Službenim novinama FBiH" broj 4/12")

Federalni plan upravljanja otpadom je osnovni dokument o upravljanju otpadom na području Federacije BiH za razdoblje 2012-2017. Okvir za pripremu ovog plana su Strategija upravljanja otpadom FBiH (2008-2018), postojeći zakonski propisi u FBiH, te europske smjernice o upravljanju otpadom (EU Direktive).

FPUO predstavlja provedbeni dokument Strategije, te je njegov osnovni cilj uspostava integralnog sustava upravljanja otpadom, odnosno identificiranje trenutnog stanja, u sferi prikupljanja, odlaganja i tretmana otpada, podrazumijevajući i stanje infrastrukture, te definiranje, na osnovu budućih potreba, potrebnih pravnih i infrastrukturnih zahtjeva/kapaciteta za dostizanje Strategijom postavljenih ciljeva. Plan treba biti usmjeren ka realizaciji i ostvarenju okolišno-održivog ekonomskog razvoja, jačanju cjelovitog pristupa u rješavanju problema upravljanja otpadom, te promoviranju cjelovitog pristupa integralnog upravljanja otpadom putem dimenzioniranja i određivanja prioriteta na nivou FBiH na održivoj osnovi. Provedbom ovog Plana postići će se:

- Uspostava integralnog sustava upravljanja otpadom
- Povećanje udjela odvojeno prikupljenog otpada
- Povećanje reciklaže i ponovnog korištenja otpada
- Prethodna obrada otpada prije konačnog odlaganja
- Smanjenje količina otpada koji se odlaže na odlagalištima
- Smanjenje štetnih utjecaja na okoliš
- Samoodrživost sustava upravljanja komunalnim otpadom

U toku je izrada novog Federalnog plana upravljanja otpadom koji će dati nove smjernice u upravljanju otpadom.

Kantonalni plan upravljanja otpadom 2023.-2028. za Tuzlanski kanton

Kantonalni plan upravljanja otpadom je provedbeni planski dokument kojim se uređuju uslovi za planiranje upravljanja otpadom na području kantona i općina u sastavu kantona. Izrada plana upravljanja otpadom je zakonska obaveza kantona, koji istovremeno odražava složenost aktivnosti upravljanja otpadom, te predstavlja instrument oko kojeg se trebaju složiti svi relevantni nadležni organi u općinama i na osnovu kojeg će se planirati aktivnosti i ulaganja u sektoru upravljanja otpadom. Osnovni cilj izrade plana upravljanja otpadom je pregled vrsta (tokova) otpada i opcija tretmana otpada. Osim pregleda vrsta i količina otpada, plan upravljanja otpadom analizira i načine za njihovo upravljanje i predviđa potrebne kapacitete sistema za sakupljanja i tretman

otpada. Kantonalni plan, kao odgovarajući regionalni razvojni program, pomoći će u procjeni problema upravljanja otpadom, određivanju prioriteta i utvrđivanju aktivnosti u svrhu poboljšanja upravljanja otpadom. Prema članu 9. Zakona o upravljanju otpadom („Službene novine Federacije BiH“, br. 33/03, 72/09 i 92/17) kantoni su dužni donijeti Kantonalni plan upravljanja otpadom koji usvaja Skupština kantona. Kantonalni plan treba da bude usmjeren ka unapređenju transparentnosti, efikasnosti i kvaliteta donošenja odluka po pitanju upravljanja otpadom, obučavanju kadrova potrebnih za rješavanje problema iz oblasti upravljanja otpadom, podjeli odgovornosti kantonalnih organa vlasti sa različitim interesnim grupama. Izrada Kantonalnog plana služi kao efikasno sredstvo za rješavanje problema upravljanja otpadom na području Tuzlanskog kantona. Rješavanje problema u oblasti upravljanja otpadom zahtijeva sistematičan pristup i intenzivnu saradnju i razmjenu informacija između različitih interesnih grupa na području Tuzlanskog kantona (kantonalnih i općinskih organa vlasti, obrazovnog, zdravstvenog, privrednog, javnog i nevladinog sektora, građana i medija). Plan upravljanja otpadom na području kantona određuje i usmjerava ciljeve upravljanja otpadom u skladu sa ukupnim privrednim, društvenim i kulturnim razvojem na području kantona. Plan definiše preduslove za održivi integralni sistem upravljanja otpadom za period od 5 godina. U toku njegove realizacije mogu se vršiti određene prilagodbe u skladu sa izmijenjenim uslovima, te uz uvažavanje vremenskih i ekonomskih ograničenja. Plan upravljanja otpadom daje pregled ekonomskih i investicionih zahtijeva koji se stavljaju pred sektor upravljanja otpadom te načine za finansiranje sistema upravljanja otpadom (sakupljanje i tretman otpada).

Zakon o komunalnim djelatnostima Tuzlanskog kantona («Službene novine TK» broj 11/05, 7/07, 8/12, 14/13, 11/20 i 11/21)

Zakonom o komunalnim djelatnostima se određuju komunalne djelatnosti, načela, način obavljanja i finansiranja, te druga pitanja od značaja za uspješno obavljanje komunalnih djelatnosti na području Tuzlanskog kantona.

Pod komunalnim djelatnostima podrazumijeva se pružanje komunalnih usluga od interesa za fizička i pravna lica, te finansiranje građenja i održavanje objekata i uređaja komunalne infrastrukture kao cjelovitog sistema na području općina/grada kao i kantona, kada je to propisano Zakonom. Obavljanje komunalnih djelatnosti određenih Zakonom obezbjeđuju općina/grad. Općine/grad su dužne posebnim propisima regulirati uslove i način organiziranja poslova u vršenju pojedinih komunalnih djelatnosti.

Odredbama člana 3., 5. i 6. propisano je da se pod komunalnim djelatnostima između ostalog smatra i odlaganje komunalnog otpada, te da odlaganje komunalnog otpada podrazumijeva obrađivanje i trajno odlaganje komunalnog otpada na sanitarnu deponiju, otvaranje, saniranje i zatvaranje deponije po posebnim propisima. Dalje je propisano da su komunalne djelatnosti od javnog društvenog interesa, iste se obavljaju kao javne službe, te da općine, odnosno gradovi, obezbjeđuju obavljanje komunalnih djelatnosti na način utvrđen odredbama člana 8. (javno preduzeće, ugovor o povjeravanju komunalnih poslova, ugovor o koncesiji).

INSTITUCIONALNI OKVIR UPRAVLJANJA OTPADOM

Općenito gledano, okolišna administracija FBiH ima izrazito kompleksnu institucionalnu strukturu, uzevši u obzir da postoje tri administrativna nivoa (federalni, kantonalni i općinski). Okolišne administracije na svim nivoima imaju zakonski definisane mandate kojima regulišu vlastite nadležnosti i funkcije. Djelatnosti koje regulišu otpad su u nadležnosti Federalnog ministarstva okoliša i turizma (FMOIT), resornih ministarstava kantona, a dio poslova je u nadležnosti jedinica lokalne samouprave (gradova i općina).

Institucionalni okvir sistema upravljanja otpadom u skladu sa važećim zakonodavstvom je prikazan u tabeli 1.

Tabela 1.: Institucije koje imaju nadležnost vezane za otpad

Naziv institucije/subjekta	Nadležnosti vezane za otpad
Parlament Federacije BiH	Donosi zakone na federalnom nivou i Federalnu strategiju zaštite okoliša
Vlada Federacije BiH	Donosi Federalni plan upravljanja otpadom (2012-2017) i Uredbe te preko Federalnog ministarstva okoliša i turizma koordinira sve djelatnosti upravljanja otpadom
Fond za zaštitu okoliša	Sufinansira planove, programe, projekte i slične aktivnosti relevantne za djelovanje sistema upravljanja otpadom
Savjetodavno vijeće za okoliš	Ima konsultativnu i savjetodavnu ulogu, te predlaže nadležna kantonalna ministarstva za zaštitu okoliša. Članove Savjetodavnog vijeća imenuje Vlada FBiH
Skupština kantona	Donosi Plan upravljanja otpadom, te zakone na kantonalnom nivou
Vlada kantona	Preko resornog ministarstva koordinira sve djelatnosti upravljanja otpadom na području kantona
Gradovi i općine	Vode brigu o upravljanju komunalnim otpadom
Drugi sudionici	Proizvođači otpada, uvoznici proizvoda i otpada, preduzeća nadležna za upravljanje različitim vrstama otpada, operateri ambalažom i ambalažnim otpadom, operateri ee otpadom, konsultantska preduzeća, stručne institucije i organizacije, te relevantna udruženja.

OBAVEZE GRADA KOJE PROIZILAZE IZ ZAKONSKE REGULATIVE

Odredbama člana 8. Zakona o principima lokalne samouprave u Federaciji Bosne i Hercegovine propisana je nadležnost jedinice lokalne samouprave, a samim tim i obaveza finansiranja i unapređenja djelatnosti i objekata lokalne komunalne infrastrukture, između ostalog u oblasti prikupljanja i odlaganja čvrstog otpada.

Kada su u pitanju odredbe člana 6. Zakona o upravljanju otpadom, istima je propisana obaveza nadležnih organa u upravljanju otpadom - izrada planova za upravljanje otpadom, čiji je sadržaj taksativno definisan odredbama pomenutog člana Zakona.

Strategija zaštite okoliša Federacije Bosne i Hercegovine 2022.-2032. Predviđa, između ostalog, mjeru sanacije i zatvaranja postojećih općinskih/gradskih odlagališta i uspostavljanja sistema odvojenog prikupljanja komunalnog otpada u svim općinama/gradovima na području Federacije BiH. U okviru predviđenih mjera utvrđuje se i obaveza donošenje planova i propisa kojim će se omogućiti uvođenje novih načina prikupljanja i odlaganja, povećanje obima usluga prikupljanja, uvođenje odvojenog prikupljanja i dovođenje ovih poslova u stanje ekonomske održivosti kao i druge obaveze u cilju unapređenja sistema upravljanja.

Federalni plan upravljanja otpadom 2012.-2017. sadrži jasno definisane obaveze jedinica lokalne samouprave, sa preciziranim rokovima izvršenja i iznosima sredstava potrebnih za realizaciju pojedinačnih mjera, kako je prezentovano u Pregledu mjera iz Akcionog plana koji podrazumijeva učešće općina/gradova je dat u Tabeli 2.

Tabela 2.: Obaveze općina/gradova u skladu sa Federalnim planom upravljanja otpadom

Cilj: Smanjenje rizika po okoliš i zdravlje ljudi i uspostava prioritetne infrastrukture za integrirano upravljanje otpadom					
	Mjera	Rok izvršenja	Odgovornost	Iznos	Izvor sredstava
1.	Priprema programa povećanja broja stanovnika obuhvaćenih organiziranim prikupljanjem za svaku općinu FBiH sa procjenom sredstava	2012-2013	Općine/ Gradovi	200.000	Općinski budžet
2.	Realizirati programe povećanja broja stanovnika obuhvaćenih organiziranim prikupljanjem	U skladu s operativnim ciljevima	Općine/ Gradovi		EU, WB
3.	Sklopiti međuopćinske ugovore o zajedničkom osnivanju i korištenju budućeg RCUO i/ili CUO	2012	Općine/ Gradovi		
4.	Pripremiti studije lokalizacije i izvodljivosti RCUO u čijem sastavu su odlagališta za pojedine regije, te studije lokalizacije i izvodljivosti PS/CUO. Upisati lokacije u prostornu dokumentaciju	2012-2013	Općine, kantonalna ministarstva	1.000.000	Općinski i kantonalni budžet, EU, EC, WB
5.	Izraditi općinske planove upravljanja otpadom i	2013-2014	Općine/ Gradovi	800.000	Općinski budžet

	propise kojima se definiraju lokalne obaveze u odnosu na primjenu koncepta regionalnog deponiranja definiranog Kantonalnim planom				
6.	Napraviti kratkoročni program uklanjanja nelegalnih odlagališta sa procjenom sredstava	2012	Općine/ Gradovi	200.000	Općinski budžet
7.	Izraditi Planove aktivnosti za sanaciju općinskih deponija	2012	Općine/ Gradovi	50.000 po planu	Općinski budžeti WB
8.	Sanirati i zatvoriti općinska odlagališta otpada	2017	Općine/ Gradovi	250.000.0 00 po planu	Općinski, kantonalni i federalni budžet, Fond za zaštitu okoliša, EU, WB

Naš Grad je većinu obaveza realizovao, dio obaveza je u toku a pojedine još nisu ni započete.

Zakon o otpadu je obavezu osiguranja provođenja mjera za postupanje sa otpadom, kao i obavezu osiguranja dijela finansijskih sredstava za izgradnju odlagališta komunalnog otpada preneo na jedinica lokalne samouprave. Zakonom o komunalnim djelatnostima propisana je obaveza jedinica lokalne samouprave da obezbjede obavljanje komunalnih djelatnosti određenih zakonom, putem javnog preduzeća, ugovora o povjeravanju komunalnih poslova i ugovora o koncesiji, kao i da posebnim propisima regulišu uslove i način organiziranja poslova u vršenju pojedinih komunalnih djelatnosti. Te se obaveze odnose između ostalog i na komunalnu djelatnost odlaganje komunalnog otpada.

Rukovodeći se gore navedenim Grad Gračanica je u svoje strateške dokumente ugradio ciljeve za rješavanje problema zbrinjavanja otpada:

Strategija razvoja Grada Gračanica za period 2023.-2027. godina („Službeni glasnik Grada Gračanica“ broj: 04/2023)

Strategija je u Strateškom cilju 3: Pametno upravljanje prirodnim resursima i korištenje čiste energije definisala:

Prioritet 3.1. Efikasno upravljanje otpadom, koji podrazumijeva:

Mjera 3.1.1. Unaprijeđen sistem upravljanja otpadom koji prije svega podrazumijeva uvođenje integralnog prikupljanja otpada kroz mjeru unapređenja i poboljšanja kapaciteta JP „KOMUS“ d.o.o. i realizaciju projekata nabavke potrebne opreme za pružanje usluga građanima.

LEAP-Lokalni ekološki akcioni plan zaštite okoline Grada Gračanica za period 2024.-2027. godina (“Službeni glasnik Grada Gračanica”, broj: 02/24)

LEAP je Strateški cilj III preuzeo iz Strategije razvoja Grada Gračanica 2023.-2027. godina i između ostalih prioriteta sadrži i:

Prioritet 3.2. Unaprijeđen sistem upravljanja otpadom sa 3 mjere čija se realizacija prati kroz 12 indikatora:

Mjera 3.2.1. Donošenje kvalitetnih planova, projekata i odluka koje će definisati oblast upravljanja otpadom

1. Donošenje Odluke o lokaciji Jame stočne grobnice
2. Donošenje Odluke o deponiji građevinskog otpada
3. Povećanje procenta stanovnika obuhvaćenih uslugom odvoza otpada sa 94% na 100%
4. Izrađen Plan upravljanja otpadom i usvojen od strane Gradskog vijeća Grada Gračanica

Mjera 3.2.2. Proširenje pokrivenosti uslugom odvoza otpada na cijelo područje grada i povećanje broja korisnika uključenih u selektivno prikupljanje otpada na mjestu nastanka

5. Ulaganje u tehničko osposobljeno komunalno preduzeća nabavkom opreme za prikupljanje čvrstog otpada i odvoz na regionalnu deponiju
 6. Količina otpada adekvatno odložena na regionalnu deponiju u tonama
 7. Povećanje % ambalažnog otpada koji se sortira
 8. Unaprijeđenje sistema odvojenog prikupljanja i neškodljivog zbrinjavanja električnog i elektronskog otpada
 9. Uvođenje sistema odvojenog prikupljanja biorazgradivog otpada
 10. Povećanje broja korpica/kanti za odlaganje uličnog otpada
- Mjera 3.2.3. Sanacija i uklanjanje neadekvatnih odlagališta otpada
11. % implementiranih aktivnosti Projekta na sanaciji gradske deponije
 12. Smanjenja broja divljih deponija

Prepoznat je značaj uticaja gradske deponije na okoliš i zato je u LEAP-u naveden Strateški projekat 3.2.1.1. Sanacija deponije komunalnog otpada Grada Gračanica (II faza).

Na osnovu Zakona o komunalnim djelatnostima, Gradsko vijeće je donijelo dvije veoma bitne odluke koje su definisale **sistem upravljanja čvrstim otpadom na područja grada:**

Odluka o komunalnim djelatnostima („Službeni glasnik grada Gračanica“ br. 7/19)

Odlukom o komunalnim djelatnostima (udaljem tekstu: Odluka), reguliše se način obezbjeđivanja komunalnih djelatnosti na području grada Gračanica, način obavljanja komunalnih djelatnosti, uslovi i način organizovanja poslova u vršenju komunalnih djelatnosti, uslovi za obavljanje komunalnih djelatnosti, komunalne djelatnosti koje se povjeravaju pravnom ili fizičkom licu, način finansiranja komunalnih djelatnosti, utvrđivanje cijene komunalnih usluga te nadzor nad izvršenjem Odluke. Članom 4. navedene Odluke Javnom preduzeću za komunalne poslove “Komus” d.o.o Gračanica povjerene su komunalne djelatnosti održavanje čistoće i odlaganje komunalnog otpada koje između ostalog, podrazumjevaju sakupljanje i odvoz komunalnog otpada na sanitarnu deponiju, obrađivanje i trajno odlaganje komunalnog otpada na deponiju.

Sredstva za obavljanje povjerenih djelatnost, u skladu sa članom 19. Odluke obezbjeđuju naplatom komunalnih usluga od korisnika usluga. Visinu cijene i način plaćanja komunalne usluge određuje J.P. “Komus” d.o.o Gračanica uz prethodnu saglasnost Gradskog vijeća, u skladu sa

Zakonom o komunalnim djelatnostima (član 15.), a obveznik plaćanja komunalne usluge, u skladu sa članom 22. Odluke je vlasnik nekretnine ili korisnik kada je to Ugovorom vlasnik prenio na korisnika.

Odluka o komunalnom redu („Službeni glasnik grada Gračanica“ br. 1/20)

Ovom Odlukom se uređuje održavanje komunalnog reda, kao i odnosi grada Gračanica i pravnih osoba kojima je povjereno obavljanje komunalnih djelatnosti te između ostalog i djelatnost sakupljanja, odvoza i postupanje sa sakupljenim otpadom a koje podrazumjeva:

- Vrste komunalnog otpada
- Sakupljanje i odvoz kućnog otpada
- Krupni otpad
- Postupanje sa sakupljenim otpadom
- Odlaganje komunalnog otpada

Vrste komunalnog otpada su: komunalni otpad na javnim površinama, kućni komunalni otpad i krupni komunalni otpad

Članom 152. Navedene Odluke je propisano da „svi vlasnici odnosno korisnici stambenih i poslovnih prostora, kao i privremeno zauzetih javnih površina, dužni su se uključiti u organizovano prikupljanje i odvoz komunalnog otpada o čemu sa davaocem usluge sklapaju poseban Ugovor”.

Odlukom je predviđeno da se kućni komunalni otpad, po pravilu razvrstava na otpad koji se sastoji od otpadaka koji se mogu korisno upotrijebiti (papira, stakla, željeza, aluminijska i slično) i ostali kućni komunalni otpad.

Posude za komunalni otpad nabavljaju i održavaju korisnici usluga.

Deponovanje komunalnog otpada vrši se na javnu deponiju, kojom upravlja JP „Komus” d.o.o. Gračanica. Odluka propisuje da javna deponija mora biti ograđena, imati zaštitni pojas i pristupni put, te izgrađene objekte s uređajima za pranje i dezinfekciju vozila i sanitarnim uređajima za zaposlene radnike.

Studija upravljanja krutim otpadom

Iz svega navedenog je jasno da nam je strateški cilj „ekološki zbrinut otpad“ i u tu svrhu je 2010. godine urađena „Studija upravljanja krutim otpadom za općinu“ čiju su izradu finansirali sa IFC-om (International Finance Corporation), Grad Gračanica i Javno preduzeće „Komus” d.o.o. Gračanica.

Studija je prije svega utvrdila trenutno stanje, uočila nedostatke, prednosti i slabosti u funkcionisanju ove djelatnosti te predložila korake, koji su pretočeni u projekte čija realizacija ima za cilj novi način odvoza i deponovanja otpada na području Grada.

Glavni cilj „Studije upravljanja krutim otpadom za grad Gračanicu“ je stvaranje tehničkih uslova potrebnih za uvođenje novih isplativih i efikasnih sistema upravljanja otpadom kako bi se smanjila količina otpada odloženog na deponiji.

Studija predviđa uvođenje integralnog sistema upravljanja otpadom koje se temelji na održivom prikupljanju i obradi (ponovnom korištenju otpada, recikliranju) te smanjenju odlaganja otpada na

deponiji. U skladu sa Federalnom strategijom, osnovni koncept koji treba usvojiti baziran je na hijerarhiji postupaka tretmana otpada koji su sastavni dio integralnog sistema upravljanja otpadom prikazanoj na slici 1.

Slika 1: Hijerarhija upravljanja otpadom

Prema ovoj hijerarhiji, najveći prioritet u tretmanu otpada moraju biti aktivnosti na njegovom izbjegavanju, dok trenutno najkorištenija praksa direktnog odlaganja krutog otpada dobiva najniži prioritet i teži se ka njenom smanjivanju. Kako ova dva prioriteta predstavljaju granične zahtjeve u hijerarhiji upravljanja otpadom, realno rješenje za nas je negdje između ova dva nivoa i to putem primjene prakse smanjivanja proizvodnje otpada, njegovog recikliranja, povrat resursa i obrade.

Implementacija zadatih ciljeva u upravljanju otpadom na području grada provodi se:

1. Uvođenjem jednog integralnog sistema upravljanja otpadom kojim treba osigurati mehanizme koji će u velikoj mjeri poštovati sve aspekte životnog vijeka proizvoda, počevši od prirodnih resursa pa sve do njegovog odlaganja kao otpada.
2. Proširenjem pokrivenosti uslugom odvoza otpada na cijelo područje grada i u tu svrhu ulaganje u modernizaciju usluga i transporta otpada.
3. Povećanjem broja korisnika uključenih u selektivno prikupljanje otpada na mjestu nastanka čime će se smanjiti količine trajno odložene na deponiji.
4. Obezbeđenjem uslova za kvalitetno trajno odlaganje otpada kroz sanaciju i zatvaranje postojeće deponije Grabovac i ulaganje u izgradnju objekata neophodnih za regionalni koncept odlaganja i odlaganje otpada na regionalnu deponiju, koja će zadovoljiti dugoročne potrebe za odlaganjem otpada.
5. Općenito, da se upravljanje otpadom na području grada Gračanica usaglasi sa ciljevima Strategije upravljanja otpadom FBiH, Federalnim planom upravljanja otpadom i zahtjevima EU.

SISTEM UPRAVLJANJA KOMUNALNIM OTPADOM NA PODRUČJU GRADA

Kao što je Zakonom o komunalnim djelatnostima definisano, sistem upravljanja čvrstim otpadom je u nadležnosti grada Gračanica koji je Odlukom o komunalnim djelatnostima ovu djelatnost povjerio J.P. „Komus“ d.o.o. Gračanica.

Uvođenje sistema upravljanja otpadom je skup i složen proces, pa je Studijom predviđeno da se implementacija izvrši fazno t.j. da se postupno sve MZ uključe u organizovan odvoz otpada a paralelno tome da se, u već uključenim, uvodi selektivno prikupljanje otpada na mjestu nastanka. Sve ove aktivnosti iziskuju određena ulaganja koja u sadašnjosti nemaju svoju ekonomsku opravdanost a svako ulaganje koje ne donosi profit je diskutabilno. Međutim, cilj je da se smanje količine otpada koje se odvoze na regionalnu deponiju jer ćemo na taj način umanjiti troškove prevoza i uplate po toni odloženog otpada (na regionalnoj Doboj 32,00 KM/toni a regionalna deponija u Živinicama cca 52,00 KM/toni). J.P. „Komus“ d.o.o. Gračanica nema dovoljno vlastitih sredstava za realizaciju navedenih aktivnosti ali kandidovanjem projekata, samostalno ili zajedno sa gradom Gračanica, obezbjeđujemo namjenska sredstva koja se implementiraju u obezbjeđenje tehničkih preduslova za realizaciju zadanih ciljeva.

1. Prema usvojenoj Studiji JP Komus d.o.o. u fazama uključuje nove MZ u organizovan odvoz otpada tako da je od ukupno 23 mjesne zajednice na području Grada, 22 mjesne zajednice uključeno u organizovan odvoz otpada. Istovremeno, prilikom podjele računa, naši inkasanti registruju nova domaćinstva i privredne subjekte ostavljaju im poziv za sklapanje ugovora i ukoliko se ne odazovu prijavljujemo ih nadležnoj inspekciji. Na taj način stalno povećavamo broj korisnika i povećavamo procenat uključenosti.

Nakon dobijanja saglasnosti od strane Gradskog vijeća (Broj: 01-19-00193-2022, Broj akta:01DT-001, od 14.01.2022. godine) na Odluku o načinu obračuna i cijeni usluga sakupljanja i odvoza kućnog komunalnog otpada sa područja grada Gračanica, broj: 01/3-842-1/21 od 24.09.2021. godine, računi za odvoz komunalnog otpada su dostavljani svim vlasnicima ili korisnicima stambenog prostora na području grada gdje ima organizovan odvoz otpada. Na ovaj način uključenost je povećana na 87% sa tendencijom povećanja.

2. Kroz različite projekte stvorili smo preduslove za naše korisnike da razvrstavaju „kućno smeće na ono koje se može ponovo koristiti i ostalo kućno smeće“ što će rezultirati smanjivanjem količine otpada koja se odlaže na gradskoj deponiji kao i da u budućnosti smanjimo troškove prevoza i odlaganja otpada na regionalnoj deponiji. To smo realizovali podjelom kanti za komunalni otpad i vreća za ambalažni otpad individualnim domaćinstvima kao i postavljanjem reciklažnih ostrva u stambena naselja i na javne površine.
3. Angažovali smo se na rješavanju problema gradske deponije i obezbjedili sve preduslove za pristupanje njenoj sanaciji (obezbjeđen Plan prilagođavanja, Idejni projekat sanacije, Glavni projekat sanacije, Građevinska dozvola i dr.). Zahvaljujući tome započelo se sa izgradnjom objekata potrebnih za prelazak na regionalni koncept odlaganja otpada (izgrađena je pretovarna stanica, nabavljen kamion tegljač i dvije poluprikolice za prevoz otpada do regionalne deponije) i sada u saradnji sa gradom Gračanica iznalazimo sredstva za daljnju realizaciju Glavnog projekta pri čemu je planirana izgradnja sortirnice a i sama

sanacija deponije je stavljena kao jedan od prioriteta ali pošto zahtijeva velika finansijska sredstva mora se pronaći način finansiranja. Projekat sanacije deponije „Grabovac” je kandidovan u Program javnih investicija Federacije BiH i odbranjen je pred komisijom.

Odvoz komunalnog otpada iz domaćinstava

Prema definiciji, komunalni otpad je otpad iz domaćinstva, kao i drugi otpad koji zbog svoje prirode ili sastava je sličan otpadu iz domaćinstva. J.P. „Komus“ d.o.o. Gračanica vrši odvoz i deponovanje otpada od strane fizičkih i pravnih lica na području grada Gračanica. Odvoz se vrši iz 22 mjesne zajednice i to: Gračanica, Pribava, Gornja Lohinja, Donja Lohinja, Donja Orahovica, Miričina, Piskavica, Soko, Malešići, Škahovica, Babići, Stjepan Polje, Lendići, Rašljeva, Gornji Doborovci, Doborovci, Vranovići, Trnovci, Prijeko Brdo, Džakule, Buk i Gornja Orahovica a broj korisnika po mjesnim zajednicama na dan 31. 12. 2024. godine je dat u Tabeli 3.

Tabela 3.: Tabela korisnika usluga odvoza otpada po mjesnim zajednicama sa 31.12.2024. godine

R. br.	Naziv mjesne zajednice	Površina u km ²	Broj stanovnika	Broj domaćinstava	Broj korisnika	% Uključeni	Broj nepotpisanih ugovora
1	Babići	8,23	2.096	651	582	89,40	69
2	Donja Lohinja	8,57	1.266	386	318	82,38	68
3	Donja Orahovica	15,11	4.243	1.426	1214	85,13	212
4	Gračanica	19,18	13.400	4.767	4.694	98,47	73
5	Malešići	11,66	3.100	842	683	81,12	159
6	Miričina	8,33	2.410	797	587	73,65	210
7	Piskavica	5,62	788	151	132	87,42	19
8	Pribava	4,29	2.213	687	532	77,44	155
9	Soko	9,55	1.889	486	422	86,83	64
10	Stjepan Polje	10,94	3.667	1077	858	79,67	219
11	Gornja Lohinja	10,74	147	46	29	63,04	17
12	Lendići	3,82	265	51	39	76,47	12
13	Rašljeva	7,23	757	229	168	73,36	61
14	Škahovica	8,11	1.546	366	274	74,86	92
15	Gornji Doborovci	12,32	2.008	175	151	86,29	24
16	Doborovci			451	328	72,73	123
17	Vranovići	5,15	1.052	277	227	81,95	50
18	Džakule	17,25	1129	351	267	76,07	84
19	Prijeko Brdo	6,36	402	157	122	77,71	35

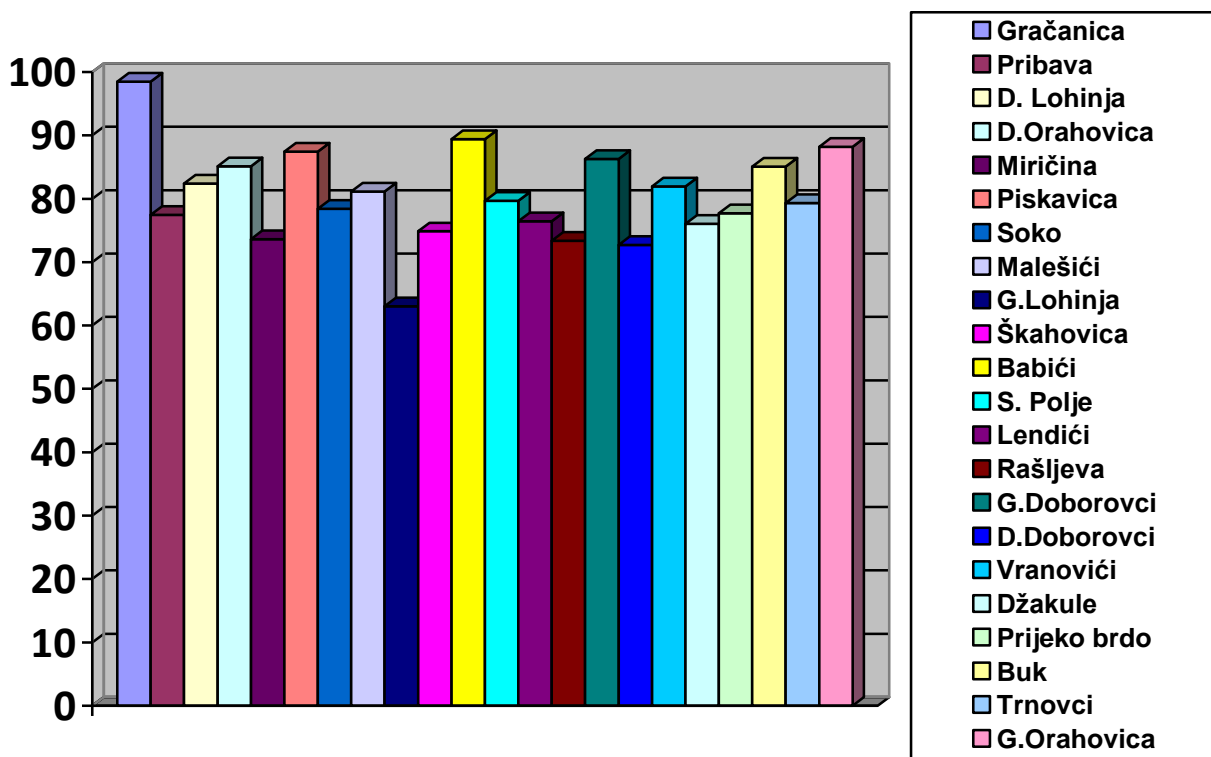
20	Buk		375	87	74	85,06	13
21	Trnovci		737	208	165	79,33	43
22	Gornja Orahovica	11,03	1857	585	516	88,21	69
UKUPNO:		204,27	45.347	14.253	12.382	86,87	1.802

Napomena:

1. Podaci o broju stanovnika i domaćinstava uzeti iz Preliminarnog izvještaja o popisu stanovništva 2013. godine i po popisu naših inkasanata

2. Zbog nepoznavanja površine novoosnovanih MZ od ukupno 219,5 km² je umanjeno za MZ Lukavicu ili 15,226 km² = 204,27 km²

Procentualan iznos korisnika usluga J.P. «Komus» d.o.o. po mjesnim zajednicama prikazan je na grafikonu:

Napomena:

1. Podaci o broju stanovnika i domaćinstava uzeti iz Preliminarnog izvještaja o popisu stanovništva 2013. godine i po popisu naših inkasanata

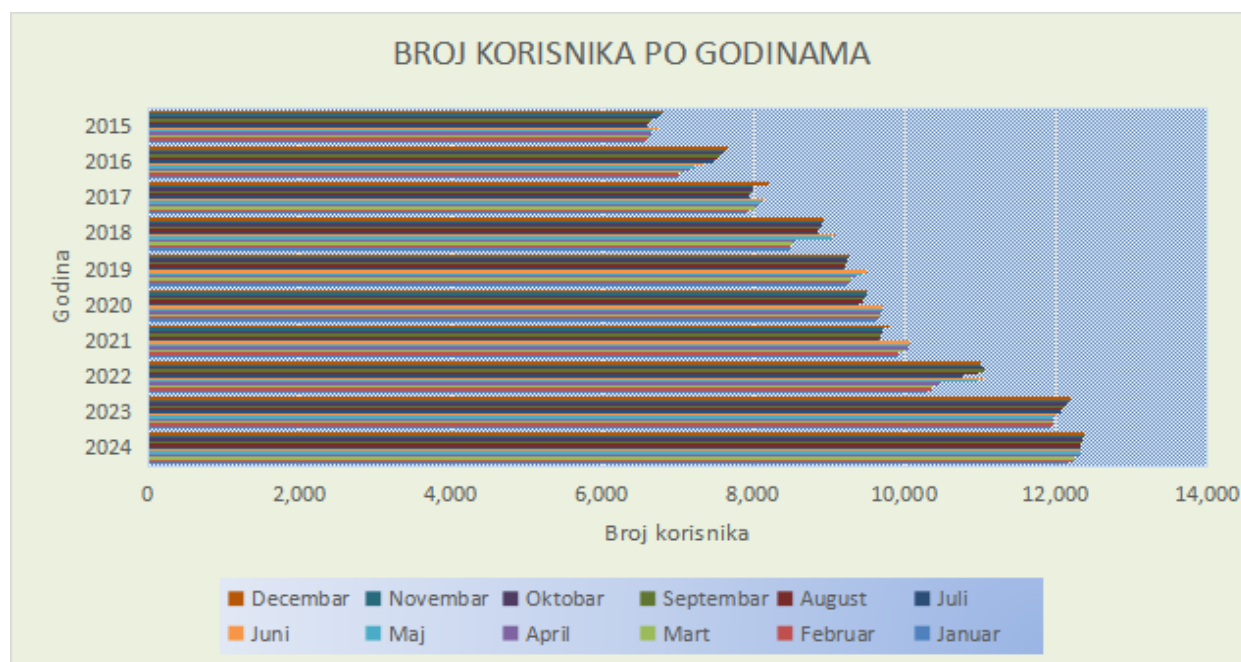
2. Zbog nepoznavanja površine novoosnovanih MZ od ukupno 219,5 km² je umanjeno za MZ Lukavicu

Prema zadnjem zvaničnom popisu iz 2013. godine Grad Gračanica ima 48.395 stanovnika i 15.137 domaćinstava pa prema tome ovom uslugom je obuhvaćeno 93,92 % domaćinstava (Tabela 4.).

Tabela 4.: Pokazatelji pokrivenosti pružanja usluga odvoza otpada sa 31.12.2024.godine

POVRŠINA OPĆINE km ²	219,5
UKUPAN BROJ STANOVNIKA OPĆINE	48.393
UKUPAN BROJ DOMAĆINSTAVA	15.136
BROJ DOMAĆINSTAVA OBUHVAĆEN USLUGOM	14.253
POKRIVENOST TERITORIJE USLUGOM (204,27x100/219,50)	93%
PROCENAT STANOVNIKA OBUHVAĆENIH USLUGOM - POKRIVENOST STANOVNIŠTVA GRADA (45.347x100/48.393)	94%
PROCENAT DOMAĆINSTAVA OBUHVAĆENIH USLUGOM - POKRIVENOST DOMAĆINSTAVA (14.253x100/15136)	94%
PROCENAT KORISNIKA USLUGA NA PODRUČJU OBUHVAĆENOM SA USLUGOM ODVOZA OTPADA (12382x100/14.253)	87%

Povećanje procenta uključenosti postignuto je dobijanjem saglasnosti od strane Gradskog vijeća na Odluku o načinu obračuna i cijeni usluga sakupljanja i odvoza kućnog komunalnog otpada sa područja grada Gračanica, broj: 01/3-842-1/21 od 24.09.2021. godine, na osnovu koje se računi za odvoz komunalnog otpada dostavljaju svim vlasnicima ili korisnicima nekretnine na području gdje ima organizovan odvoz otpada. Na ovaj način uključenost domaćinstava je povećana na 87% sa tendencijom povećanja. Broj korisnika odvoza otpada u periodu 2016-2024 prikazan je mjesečni porast broja korisnika za ovaj period.

Trenutna uključenost po mjesnim zajednicama se kreće od 63 % u Gornjoj Lohinji do 98 % u Gračanici ili prosječno za sve mjesne zajednice uključenost je 87 % (Tabela 2.). Razlika do 100% uključenosti se može odnositi na zastarjelost popisa domaćinstva (2013. godine) ili u jednom stambenom prostoru u individualnim domaćinstvima živi više porodica (što je nama teško utvrditi) a registrovano je samo jedno domaćinstvo. I dalje se evidentiraju i socijalni slučajeva za koje se sufinansira ova usluga. Prema našim saznanjima ovaj procenat korisnika je zadovoljavajući jer račune dobijaju svi koji imaju nekretninu na tom prostoru i koji proizvode kućni komunalni otpad.

Sljedeća naša aktivnost je ograničavanje količine odvoza komunalnog otpada po jednom domaćinstvu na 120 litarsku kantu po ovoj cijeni a da se razlika količina otpada dodatno plaća sa 2 KM po vreći kako bi stimulisali korisnike da odvajaju ambalažni otpad u besplatne vreće koje im se isporučuju i koje će im se besplatno odvoziti. Cilj je da se smanje količine otpada koje se odvoze i odlažu trenutno na regionalnoj deponiji u Doboju.

Još uvijek imamo problema kod utvrđivanja korisnika ili vlasnika stanova u zgradama sa kolektivnim stanovanjem. Samo u onim zgradama koje imaju „upravitelja“ mi možemo registrovati sve korisnike i redovno unositi izmjene. Isti takav problem imamo u novim stambenim jedinicama sa kolektivnim stanovanjem jer nismo u toku koliko je stanova prodato i useljeno ni ko su vlasnici.

Cijena odvoza otpada za domaćinstva je 10,00 KM i primjenjuje se od februara 2022. godine. Definisana je Odlukom o načinu obračuna i cijeni usluga sakupljanja i odvoza kućnog komunalnog otpada sa područja grada Gračanica, broj: 01/3-842-1/21 od 24.09.2021. godine, na koju je Gradsko vijeće dalo svoju saglasnost 14.01.2022. godine (Broj: 01-19-00193-2022). Ovom odlukom je definisano šta spada a šta ne u kućni komunalni otpad, ko su obveznici ove usluge, uslovi vršenja usluge, da su korisnici dužni razdvajati otpad i druge obaveze korisnika i pružaoca usluge. Ova odluka je pomogla da se uključi veći broj korisnika a ujedno su evidentirani socijalni slučajevi koji prema Pravilniku o subvencioniranju dijela troškova komunalnih usluga vodosnabdijevanja i odvoza komunalnog otpada (Broj: 02-31-04675-2022) ostvaruju pravo na subvencioniranje. Za ove slučajeve se planiraju sredstva u budžetu Grada.

Za prikupljanje komunalnog otpada individualna domaćinstva koriste tipske kante zapremine 80-120 litara te vreće iste zapremine.

Veliki problem nam predstavljaju korisnici koji ne shvataju definiciju komunalnog otpada i način odvoza nego u kante za komunalni otpad odlažu šljaku, građevinski otpad, biljni otpad i sl. ili pored kante naredaju dodatni otpad u rasutom stanju koji naši ranici nemaju obavezu utovariti (Slike: 2, 3, 4 i 5).

Slika 2: Građevinski otpad

Slika 3: Otpadna odjeća i obuća

Slika 4: Šljaka

Slika 5: Biljni otpad

Ova vrsta otpada zahtijeva vanredan odvoz ili uključivanje u odvoz šljake od centralnog grijanja koja se vozi odvojeno od komunalnog otpada.

U kolektivnom stanovanju za odlaganje komunalnog otpada većinom se koriste kontejneri 1100 litara (hajfišeri) a njihova lokacija i broj, stanje kontejnera, broj korisnika i način odvoza dat je u Tabeli 5.:

Tabela 5.: Broj kontejnera 1100 litara (hajfišera) hajfišera i njihovo stanje sa 31.12.2024. godine

R. b.	Lokacija	kom	Stanje kontejnera	Broj korisnika	Odvoz
1	Naselje iza opštine	3	Pocinčani – zadovoljavajući	48	Sedmični utovar
2	Naselje Jug	2 1	Pocinčani - zadovoljavajući Pocinčani za zamjenu	35	Sedmični utovar

3	Zgrada Mirna-Jug	2 1	Pocinčani - zadovoljavajući Plastični -zadovoljavajući	40	Sedmični utovar
4	Zgrade Hadžistevići	2	Pocinčani – zadovoljavajući	27	Sedmični utovar
5	Stambeni objekat – BKC	1	Pocinčani - zadovoljavajući	5	Sedmični utovar
6	Naselje Ritašići - zgrade	1	1 Pocinčani - zadovoljavajući	20	Sedmični utovar
7	Naselje Bazen	7	3 Za zamjenu 4 Pocinčani- zadovoljavajući	80	Sedmični utovar
8	Zgrada Mirna kod Alhosa	1	Za zamjenu	23	Sedmični utovar
9	Naselje Luke	10	Pocinčani - zadovoljavajući	174	Sedmični utovar
10	Naselje Malta	2	1 Za zamjenu 1 Pocinčani - zadovoljavajući	30	Sedmični utovar
11	Zgrada Džambo – Kotoruša – Lamele Sunca	3	Pocinčani - zadovoljavajući	43	Sedmični utovar
12	Zgrada Mirna- Varoš 3 Trepanići	2	Pocinčani - zadovoljavajući	16	Sedmični utovar
13	Zgrada Mirna –Rampa	1	Plastični - zadovoljavajući	13	Sedmični utovar
14	Zgrada Sagra – Čiriš	2	Pocinčani - zadovoljavajući	19	Sedmični utovar
15	Zgrada – Kifla	(4)	Nema posude za odlaganje otpada	37	Sedmični utovar
16	Zgrada Mirna – Varoš 1 i 2	3	Pocinčani - zadovoljavajući	23 + 23	Sedmični utovar
17	Ritašići-zgrada Širbegović	2	Pocinčani - zadovoljavajući	28	Sedmični utovar
19	Zgrada – Alhos	1	Pocinčani - zadovoljavajući	15	Sedmični utovar
20	Zgrada Sagra – Korićanka LA i LB	3	Pocinčani - zadovoljavajući	73	Sedmični utovar
21	Zgrada Radius – Varoš	2	Pocinčani - zadovoljavajući	28	Sedmični utovar
22	Zgrada Mirna – kod dvorane	1	Pocinčani - zadovoljavajući	25	Sedmični utovar
23	Zgrada kod II Onovne škole	1	Pocinčani - zadovoljavajući	7	Sedmični utovar
24	Zgrada Kapetanuša	2	Plastični – novi	39	Sedmični utovar

25	Zgrada Kovačnica-Bos. kraljeva	3	Nova pocinčana	80	Sedmični utovar
26	Zgrada Džambo-Lipa, Patr. lige	3	Novi plastični	70	Sedmični utovar
27	Zgrada Sagra LC	1	Novi pocinčani	12	Sedmični utovar
28	Zgrada Mirna 4 – H. Gmajnera	1 1	Novi pocinčani Plastični -zadovoljavajući	15	Sedmični utovar
29	Zgrada Sagra - Skver	1	Novi pocinčani	12	Sedmični utovar
30	Mirna – kod elektroposlovnice	2	Nova pocinčana	24	Sedmični utovar
31	Zgrada Variplast - Korić Han	2	Nova pocinčana	36	Sedmični utovar
32	Zgrada Sagra u Malezijskoj	4	Nova pocinčana	78	Sedmični utovar
	UKUPNO:	74	Novih 20 Za zamjenu 6 Zadovoljavajući 48 Nedostaje 4	1198	

Stanje kontejnera u stambenim naseljima je zadovoljavajuće izuzev 6 kontejnera koji su za zamjenu i zgrade Kifla gdje stanari još uvijek nisu riješili lokaciju i nabavku kontejnera za svoju stambenu jedinicu pa trenutno svoj otpad odlažu na tri lokacije: u kante od 120 l na dva ulaza, kontejner na pijaci i u Riječkoj u kontejner za otpad sa javnih površina. Članom 156. Odluke o komunalnom redu („Sl. Glasnik Grada Gračanica“ broj: 1/20) definisano je da posude za komunalni otpad nabavljaju i održavaju korisnici usluga a za novoizgrađene objekte i novootvorene poslovne prostore to čini investitor, odnosno korisnik (kako je definisano njihovim ugovorom).

Pored kontejnera od 1100 litara u stambenom naselju Grades, zgrade Vega, zgrada Džambo - Stubo i Kapetanuša (dogradnja) opredijelili su se za tipske kante.

Imamo problem što se prilikom projektovanja stambenog naselja ne planira površina za postavljanje posuda za odlaganje otpada koje brojem i dimenzijom odgovaraju broju stambenih i poslovnih jedinica (zgrada Kapetanuša, Džambo-Stubo i sl.) tako da stanari nemaju mogućnost postavljanja posuda. Drugi problem je nedovoljan broj posuda u stambenim naseljima pa često bude više otpada oko kontejnera nego u njemu (slika 6 i 7)

Slika 6: Nedovoljan broj posuda

Slika 7: Posude za zamjenu

Jedan kontejner 1100 litara može zadovoljiti potrebe 10 domaćinstava. Pošto u svim stambenim naseljima ima reciklažno dvorište, samim odvajanjem otpada stanari bi smanjili količine u kontejnerima za komunalni otpad i ovaj broj posuda bi bio dovoljan ali oni to ne čine.

Da bi riješili probleme sa stanarima kolektivnog stanovanja neophodno je primjeniti zakon i izvršiti imenovanje upravitelja koji bi redovno dostavljali spiskove vlasnika/korisnika stambenih prostora a u rješavanje nabavke novih posuda za odlaganje otpada u stambenim naseljima mora se uključiti i inspekcijaska služba.

Na regionalnu deponiju neće se prihvatati šljaka od centralnog grijanja, građevinski otpad, kabasti otpad, animalni otpad a naši korisnici to i dalje odlažu u kante za komunalni otpad ili pored kante što naši radnici nemaju obavezu utovariti. Zbrinjavanje ovih vrsta otpada se zbrinjava odvojeno od kućnog otpada.

Korisnici koji imaju individualno centralno grijanje uključuju se u odvoz šljake od centralnog grijanja koja se vozi odvojeno od komunalnog otpada, za građevinski i kabasti otpad vršimo vanredan odvoz uz mogućnost zakupa kontejnera za utovar, a animalni otpad se neškodljivo zbrinjava samo po nalogu inspekcije.

Biljni otpad koji naši korisnici ostavljaju u vrećama (voće i povrće, trava i sl.) ili u rasutom stanju pored kanti (granje, i sl.) naši radnici nisu obavezni utovariti jer biljni otpad ne želimo voziti i plaćati 32-57 KM po toni odlaganje na regionalnoj deponiji. Iz tog razloga smo obezbijedili parcelu na gradskoj deponiji gdje svi korisnici mogu besplatno dovući i odložiti ovu vrstu otpada. U narednom periodu želimo da stvorimo preduslove za nabavku kompostera ili kanti za biljni otpad koje bi podijelili korisnicima a uveli raspored odvoza za ovu vrstu otpada.

Odvoz otpada iz privrednih subjekata

Broj korisnika privrednih subjekata nije zadovoljavajući jer znamo da ih na području grada ima daleko više.

Ukupan broj ugovora o odvozu i deponovanju otpada sa pravnim licima je 857 a njihov broj i način odvoza je dat u Tabeli 6. Od ukupnog broja ugovora imamo:

- 703 ugovora o odvozu i deponovanju otpada kod kojih se obračun naknade vrši na osnovu zone odvoza, djelatnosti i površine korisnog prostora korisnika,
- 70 ugovora za odvoz „po pozivu“ za hajfišere (1100 litara) i
- 84 ugovora za odvoz „po pozivu“ za kontejnere (5 m³).

Tabela 6.: Korisnici usluga – pravna lica po MZ sa 31.12.2024. godine

<i>r/b</i>	<i>Mjesna zajednica</i>	<i>Mjesečne fakture</i>	<i>Odvoz hajfišera</i>	<i>Odvoz kontejnera</i>
1.	Babići	13	1	1
2.	Donja Lohinja	22	4	6
3.	Donja Orahovica	40	1	2
4.	Gračanica	459	49	62
5.	Malešići	16	-	1
6.	Miričina	22	2	1
7.	Piskavica	4	-	-
8.	Pribava	36	6	1
9.	Soko	9	-	1
10.	Stjepan polje	39	6	7
11.	Gornja Lohinja	-	-	-
12.	Lendići	-	-	-
13.	Rašljeva	1	-	-
14.	Škahovica	8	-	1
15.	Gornji Doborovci	3	-	-
16.	Doborovci	9	1	-
17.	Vranovići	3	-	-
18.	Džakule	6	-	-
19.	Prijeko Brdo	1	-	-
20.	Buk	1	-	-
21.	Trnovci	3	-	-
22.	Gornja Orahovica	8	-	-
23.	Lukavica	-	-	1
Ukupno:		703	70	84
Ukupno:		857		

Do sad je praksa bila da naši inkasanti uruče poziv za potpisivanje ugovora sa rokom u kome to trebaju učiniti a nakon isteka roka, spisak privrednih subjekata koji nemaju potpisan ugovor, dostavljamo inspekcijskoj službi. Nakon toga nemamo povratnu informaciju da li su platili kaznu i koji je slijedeći korak u poduzimanju sankcija protiv njih. Smatramo da nije dobro ukoliko takvi jednokratno plate kaznu nego da ih treba kažnjavati sve dok ne ispune svoju zakonsku obavezu.

Da bi izbjegli ovako nizak procenat uključivanja privrednih subjekata prijedlog je da se prilikom izdavanja Rješenja o obrtu da rok za potpisivanje ugovora o odvozu otpada i inspekciji dostavi jedan primjerak Rješenja kako bi nakon isteka roka inspekcija mogla poduzeti zakonske

mjere ili da se prilikom izdavanja upotrebne dozvole priloži predugovor za odvoz otpada koji bi nakon otpočinjanja rada automatski prešao u ugovor.

Određeni korisnici u toku svog poslovnog djelovanja vrše promjenu u načinu odvoza otpada (umjesto kontejnera 1100 litara prelaze na konetejner 5m³ i obratno) ali uključivanje novih korisnika je otežano.

Privredni subjekti koji nisu potpisali ugovor o odvozu otpada svoj otpad zbrinjavaju na nedozvoljen način i to najčešće odlaganjem opada u kontejnere za ulični otpad i one koji su postavljeni za korisnike iz ulice Alije Izetbegovića. Moramo sankcionisati ovakvo zbrinjavanje otpada jer želimo da nam grad bude čist i bez „gradskih divljih deponija“.

Cijena usluga odvoza i deponovanja otpada za privredne subjekte je definisana Odlukom o utvrđivanju cijena usluga odvoza i deponovanja komunalnog otpada za privredne subjekta, broj:01/3-156/24 od 09.02.2024. godine koja se primjenjuje od 01.03.2024. godine i za svakog korisnika se utvrđuje na bazi:

- Broja odvoza (I ili II zona) ,
- Djelatnosti korisnika (X kategorija)
- Površine korisnog prostora korisnika
- Po vrsti posude: kontejneri 1,1 m³ i 5 m³ - odvoz po pozivu, minimalno jednom mjesečno po rasporedu odvoza.

Kalkulacija za ovaj cjenovnik je uzela u obzir cijenu po toni odlaganja otpada (32 KM) i odvoz otpada na deponiju u Doboj a ukoliko dođe do odvoza u Živinice, zbog povećanja troškova odvoza i cijene po toni (52 KM) ovaj cjenovnik će se mijenjati i cijene će se povećati.

Raspored odvoza komunalnog otpada

Odvoz komunalnog otpada iz domaćinstava se vrši jednom sedmično kamionima ili traktorom u ulicama i sokacima gdje odvoz nije moguće izvršiti kamionima a po ustaljenom rasporedu (Tabela 7.). U određenim nepristupačnim područjima za odvoz komunalnog otpada moramo dodatno angažovati kedi ili kombi. U tom slučaju troškovi odvoza se znatno povećavaju i što prije moramo pronaći alternativno rješenje koje će zadovoljiti naše korisnike (da ne iznose daleko svoj otpad) a i da mi smanjimo troškove angažovanja dodatnog vozila i radnika.

Tabela 7.: Raspored odvoza komunalnog otpada

RASPORED ODVOZA KOMUNALNOG OTPADA – KAMION (kombi i kedi)	
DAN	NASELJA I ULICE
Ponedjeljak	I posada: Centar , Pribava – od kovačnice do Donje Lohinje, Javor do pilane, II posada: Sarajevska, Bazen, Javor, Lendići, Dedinje, Luke - naselje III posada: Stjepan polje, IV posada: Stjepan polje – Polje, Čiriš, Patkovača
Utorak	I posada: Centar , Braće Alića, Mejdanić, Šemsekadina, Riječka, Bosanskih kraljeva, Pribava – od kovačnice do Hajdarovca, Industrijska

	zona I i II dio, II posada: M.Ahmedbegovića, Lipa, Obdanište, Drijenča, Patriotske lige – do stadiona Bratstvo III posada: Doborovci IV posada: Džakule, Trnovci, Prijeko Brdo, Buk
Srijeda	I posada: Centar, Mahmutovac, Drafnići do harema, Trepanići, Ritašići, Pored rukometnog igrališta do Paba, Armije RBiH, iza opštine II posada: Patriotske lige – od stadiona Bratstvo, Korića Han, Gračaničkih Gazija, Hajdarovac III posada: Babići IV posada: Škahovica, Piskavica, Bajbagina
Četvrtak	I posada: Centar, Stubo, Potok mahala, Soko II posada: Luke, Varoš, Malta, Podgaj, Dječije selo, Pašalići III posada: Malešići IV posada: Drafnići od harema do Motke, Vranovići
Petak	I posada: Miričina II posada: Donja Orahovica -dio III posada: Rašljeva, Donja Orahovica - dio IV posada: Centar, Donja Lohinja, Gornja Lohinja,
Subota	I posada: Centar,
RASPORED ODVOZA KOMUNALNOG OTPADA – TRAKTOR	
DAN	ULICE I SOKACI
Ponedjeljak	Dudić, Ibrahim-bega Pašića, Drijenča, Gajevi, Bulakov sokak, Gornji Javor, Braće Fazlića, Bahići, Ališevići, Kulina bana, Korić Han -sokak, Lendići – dio
Utorak	Vedada Đonlića, Klobodanovića, Nova naselja na Bazenu, Trepanići-sokaci, Kamenita voda, Mustajbašići, Bijela polja, Pašalići, S.Elezara-Klanac
Srijeda	Soljanuša, S.Polje –sokak, Tuleg, Mejdan, Šehitluci, M.S.Mašića, Kovačka, Stubljanska strana, Hurije

Odvoz otpada iz privrednih subjekata vrši se po istom rasporedu uz određene dopune i to:

- U I zoni (užem centru grada) odvoz se vrši svakim radnim danom (i subotom) i to rano ujutro u terminu od 5-6,30h kako bi se izbjegle gužve i zastoji u jednosmjernim ulicama a po potrebi vršimo i drugo pražnjenje u toku dana.

Pošto naš kamion za odvoz otpada zbog svoje težine ne može ulaziti u pješачku zonu ulice Alije izetbegovića, za komunalni otpad privrednih subjekata iz ove ulice, postavili smo na 6 lokacija u jednosmjernim ulicama (Kej, A.P. Budimlije i 22. Divizije) kontejnere 1100 litara. Pored toga sve korisnike smo obavijestili da u hajfišere ne odlažu kabasti otpad ni ambalažu nego to 2 puta sedmično odvozimo kombijem. Ovaj broj kontejnera i dodatni odvoz ambalaže u potpunosti zadovoljava potrebe korisnika u Centru ali imamo nesavjesne korisnike iz drugih reona koji svoj otpad odlažu na ovim lokacijama. Češćim odvozom pokušavamo spriječiti stvaranje divljih deponija oko ovih kontejnera a namjeravamo

koristiti video-nadzor kako bi se sancionisali sve oni koji takvim načinom naš grad čine neurednim.

- U II zoni (ostalim dijelovima grada) odvoz se vrši jednom sedmično. U ovoj zoni korisnici mogu sami odabrati koje tipske posude najbolje odgovaraju količinama i vrstama otpada koje imaju u svojoj djelatnosti (vreće, kante 80-120 litara, kontejneri 1100 litara i sl.) a zadovoljavaju i režim odvoza.
- Pored navedenog, u II zoni imamo korisnike koji su se opredijelili za nabavku kontejnera 1100 litara (hajfišera) ili kontejnera 5 m³ i odvoz otpada se vrši «po pozivu» a najmanje jednom mjesečno po rasporedu odvoza iz tog reona.

Odvoz krupnog otpada

U skladu sa članom 164. Odluke o komunalnom redu Grada Gračanica (Sl.glasnik Grada Gračanica br.1/20) izvršen je odvoz krupnog otpada iz domaćinstava.

U MZ Gračanica i MZ Pribava krupni otpad se odvozio u periodu od 23.03. do 29.04.2024.godine. Postavljani su kontejneri na nekoliko lokacija po kvartovima a njihov odvoz se vršio po rasporedu odvoza koji je objavljivan putem sredstava javnog informisanja – radio Gračanica i na Web stranici preduzeća (slika 8. i 9.)

Odučeno je ukupno 128 kontejnera krupnog otpada.

Slika 8: Krupni otpad

Slika 9: Krupni otpad

Iako je u ove kontejnere zabranjeno odlaganje otpadnog građevinskog materijala i šljake nego se njihov odvoz reguliše vanrednim odvozom na deponiju ili ugovorom o odvozu šljake za sezonu imamo situacije da velike količine ove vrste otpada završava u ili oko kontejnera za krupni otpad.

Iz ostalih mjesnih zajednica odvoz krupnog otpada izvršili smo u periodu od 26.08. do 20.09.2024. godine. Raspored odvoza je takođe objavljen putem sredstava javnog informisanja – radio Gračanica, na Web stranici preduzeća a dodatno smo telefonski i putem e-maila obavijestili predsjednike Vijeća MZ da i oni poduzmu mjere obavještanja svojih mještana o terminu i načinu odvoza krupnog otpada. U jedan dio mjesnih zajednica su se postavljali kontejneri a drugim su korisnici kabasti otpad odlagali ispred svog objekta a odvoz se vršio sa kamionom kiperom. Na utovaru je angažovano 4 radnika i po potrebi utovarivač.

Odvoz šljake od centralnog grijanja

Ova usluga je dobrovoljna i sa korisnicima se prije svake grejne sezone potpisuje novi ugovor za tu sezonu.

Pored individualnih domaćinstava ova usluga se vrši i zgradama sa kolektivnim stanovanjem koje imaju zajedničko grijanje kao i privrednim subjektima sa ovim načinom grijanja.

Pružanje ove usluge traje od 30.11. do 30.04. naredne godine a cijena odvoza šljake od individualnih domaćinstava za grejnu sezonu iznosi 132,00 KM i plaća se u ratama zajedno sa odvozom komunalnog otpada, a kod privrednih subjekata cijena zavisi od kapaciteta peći i kreće se od 132,00 KM do 500,00 KM. U ovoj grejnoj sezoni imamo 141 ugovor za odvoz šljake od građana i 5 ugovora sa privrednim subjektima i kolektivnim stanovanjem koji imaju peći sa većim kapacitetom. Broj korisnika se svake godine smanjuje zbog prelaska korisnika na gradsko grijanje ili pelet.

Obaveza korisnika je da šljaku odvajaju u posebne posude (1/2 bačve sa poklopcem ili u vreće) a odvoz se vrši prema datom rasporedu (Tabela 8.):

Tabela 8.: Raspored odvoza šljake

DANI	ULICE I SOKACI
Ponedjeljak	Stubo, Dudić, Japaga, Ibrahim bega Pašića, Muslimanskih Brigada, Sokak Nedže Gope, Drijenča, Gajevi, Šehidski sokak, Drijenča prema Kujsi, Bulakov sokak, Braće Fazlića i Lendići dio, Gornji Javor, Bahići, Nurkića sokak, Mejdan.
Utorak	Potok mahala, Adema Alica, Sarajevska, Bazen, Javor, Osmana Mehića Tucka, Muse Ćazima Ćatića, Vedada Đonlića, Mustafe Rešidbegovića, Gornji Čiriš, Patkovača, Malkića Sokak, 25 maja, Mejdan Džedin sokak (obdanište), Mehmeda Ahmedbegovića, Obučarska, Muslimanska.
Srijeda	Crni put, Crni put (sokaci), Hurije, Seljanuša, Muhameda Mašića, Kovačka, Stubljanska strana, Bosanskih kraljeva, Riječka, Mehmeda Spahe, Šehidska, Hajrudina Džebe Bajbage, Grabovac, Stjepan Polje(Bare), Patriotska liga, Branka Vaića(dvorana), Taksima Šuše, Viteška, Lipa, Vakufska, Mula Dedina, Braće Suman, Tuleg.
Četvrtak	Mejdanić, A.Šiljića, Hazima Vikala, Hadžikadijina, 111. Gračaničke brigade, Trepanići, Trepanići - sokaci, Bosanska, Hadžistevići, Varoški potok, Podgaj, Podrinjska, Varoš, Kotoruša, Lukavički sokak, Brčanska Malta, Lepar, Pašalići, Mula Mustafe Bašeskije, Ritašići, Škahovica-dio (Veseli brijeg)
Petak	Živkov sokak, Ališevići (ispod Osmjeha sokak desno), Trepanići sokak desno, Bosanska, Alije Đerzeleza (Drafnići), Gojsalići, Kamenita voda, Mustajbašići, Halilovići, dio Varoši - sokaci, Hajdarovac, Pribava, Klanac, Drama.

Selektivno odvajanje otpada

Uvođenje selektivnog odvajanja otpada započeli smo 2013. godine i postali prva Općina u Federaciji koja je uvela prikupljanje ambalažnog otpada na mjestu nastanka. To smo ostvarili na različite načine:

a) Nabavkom 10.560 tipskih zelenih kanti od 120 litara za komunalni otpad i vreća (žutih i plavih) za ambalažni otpad omogućili smo našim korisnicima individualnim domaćinstvima da se aktivno uključe u projekat odvajanja otpada na mjestu nastanka (slika 10.)

Sve mjesne zajednice su obuhvaćene ovom uslugom i do 31.12.2024.godine 10.136 korisnik je potpisao ugovor sa JP „Komus“ d.o.o Gračanica kojim se obavezuju da će komunalni otpad odlagati u tipske kante, a ambalažni otpad u vreće koje ćemo im i dalje redovno dostavljati sistemom „pune za prazne“.

Ove vreće se prikupljaju kamionima, jednom mjesečno prema ustaljenom rasporedu odvoza datom u Tabeli 9:

Tabela 9.: Raspored odvoza ambalažnog otpada

DAN	MJESNE ZAJEDNICE
Prvi radni PONEDJELJAK u mjesecu	MZ Gračanica: Centar, Luke, Riječka, Ritašići, B. Kraljeva, Stubo, Dudić, P.Mahala, Soljanuša, Straževac, Mejdanić, Drafnići, Varoš, Malta, Pašalići, Armije RbiH
Prvi radni UTORAK u mjesecu	MZ Gračanica: Javor, Bahići, Lendići, Čiriš, Lipa, Patriotske lige, Lipinac, H.Dž. Bajbage, Grabovac, Gračaničkih gazija, Hajdarovac, Industrijska zona
Prva radna SRIJEDA u mjesecu	MZ Pribava, MZ Donja Lohinja, MZ Gornja Lohinja, MZ Piskavica, MZ Babići
Prvi radni ČETVRTAK u mjesecu	MZ Malešići, MZ Stjepan Polje
Prvi radni PETAK u mjesecu	MZ Donja Orahovica, MZ Rašljeva, MZ Miričina, MZ Gornja Orahovica
Prva radna SUBOTA u mjesecu	MZ Doborovci, MZ G. Doborovci, MZ Soko, MZ Škahovica, MZ Vranovići, MZ Prijeko Brdo, MZ Džakule, MZ Trnovci i MZ Buk

Pored dostavljanja kanti i vreća našim korisnicima se dostavljaju i afiše sa obrazloženjem „Kako i zašto razdvajati ambalažni otpad“.

Podjela tipskih zelenih kanti od 120 litara za komunalni otpad nastavlja se i u narednoj godini jer nam je cilj da obuhvatimo sve naše korisnike i na taj način zaokružimo ove aktivnosti uvođenja selektivnog odvajanja otpada na mjestu nastanka.

U 2024. godini Grad Gračanica je kroz projekat od Fonda za zaštitu okoliša obezbijedio 7300 žutih kanti od 120 litara koje će se podijeliti korisnicima umjesto vreća za ambalažu čijom podjelom će se dugoročno ukinuti trošak za vreće i stvoriti uslovi za bolju kontrolu odložene

ambalaže jer korisnici često zloupotrijebe vreće za ambalažu i u njih odvoje komunalni ili drugu vrstu otpada što je radnicima teško utvrditi u zatvorenoj vreći.

Slika 10: Odvajanje otpada na mjestu nastanka - u domaćinstvima

Slika 11: Reciklažna ostrva u manjim stambenim naseljima

b) U manjim stambenim naseljima i onim koji nemaju lokaciju za postavljanje seta kontejnera, postavljena su ostrva za reciklažu od 240 litarskih kanti namjenjenih za odvajanje ambalažnog otpada (slika 11.)

Trenutno imamo 25 kanti raspoređenih na slijedećim lokacijama (Tabela 10):

Tabela 10.: Reciklažna ostrva – kante od 240 litara

	LOKACIJA	PLAVA -papir	ŽUTA -plastika	ZELEN A -staklo	CRNA -limenke	UKUPNO
1	u naselju LUKE	1	1	1	-	3
2	u naselju LUKE	1	1	1	-	3
3	u naselju LUKE	1	1	1	1	4
4	u naselju BAZEN	1	1	1	-	3
5	u naselju HADŽISTEVIĆI	1	1	1	1	4
6	u naselju MALTA	-	1	1	-	2
7	u naselju MALTA	1	1	-	-	2
8	zgrada Sagra - ČIRIŠ	1	1	-	-	2
9	Zelena pijaca	1	1	-	-	2
	UKUPNO:	8	9	6	2	25

c) Na javnim površinama u gradu i u stambenim naseljima postavili smo reciklažna ostrva sa po tri specijalna kontejnera, zapremine 1,1 m³, tz “zvona“ ili kontejnere 1100 litara za odvajanje otpada i to plavo za papir, žuto za PET, tetrapak i limenke i zeleno za staklo (slika 12.i 13.)

Slika 12: Reciklažna ostrva – zvona

Slika 13: Set kontejnera u stambenim naseljima

Trenutno imamo 23 reciklažna ostrva sa kontejnerima na slijedećim lokacijama (Tabela 11.):

Tabela 11.: Reciklažna ostrva – „zvona“ i kontejneri 1100 litara

KONTEJNERI 1100 litara – ZVONA (plavo za papir, žuto za PET, tetrapak i limenke i zeleno za staklo)					
	LOKACIJA	ŽUTO - plastika	PLAVO - papir	ZELENO - staklo	UKUPNO
1	Mejdanić-kod Asa	1	1	1	3
2	Patriotske lige-Grin	1	1	1	3
3	Naselje JUG	1	1	1	3
4	Ritašići- Širbegović zgrade	1	1	-	2
5	Mirnina - Trepanići	1	1	1	3
6	Džambo - Kotoruša	1	1	1	3
7	Naselje Bazen	1	1	1	3
8	Mirna - JUG	1	1	1	3
9	Za novu lokaciju	2	2	2	6
	UKUPNO:	10	10	9	29
KONTEJNERI 1100 litara (hajfišeri) Bojom (plavo za papir, žuto za plastiku, tetrapak i limenke i zeleno za staklo) i otvorom na poklopcu prilagođeni za odvajanje ambalažnog otpada					
1	Sagra - Korićanka	1	1	1	3
2	Varoš - Mirna I i II	1	1	1	3
3	Trg Malešići	1	1	1	3
4	Naselje Grades	1	1	1	3
5	Mirna - Luke (Dvorana)	1	1	1	3
6	Naselje iza opštine	1	1	-	2

7	Zgrada Sagra -Kovačnica	1	1	1	3
8	Zgrada Džambo - Lipa	1	1	1	3
9	Terme	1	1	1	3
10	Dječije selo	1	1	1	3
11	Naselje Luke	1	1	1	3
12	Zgrada Variplast	1	1	-	2
13	Drijenča – parking kod džamije	1	1	1	3
14	Zgrada Malezijska	1	1	1	3
15	Za novu lokaciju	1	1	2	4
UKUPNO:		15	15	14	44

d) Svim odgojno-obrazovnim ustanovama (obdaništu, osnovnim i srednjim školama) obezbijedili smo plavu i žutu kantu zajedno sa vrećama za odvajanje ambalažnog otpada a odvoz prikupljene ambalaže vršimo po pozivu od strane eko sekcije ili u redovnim terminima odvoza ambalažnog otpada (slika 14. i 15.)

Slika 14: Predaja kanti u obdaništu

Slika 15: Predaja kanti u školi H.Kikić

Većina škola je samo preuzela kante i ovom projektu ne daju dovoljno pažnje ili se odvajanje ne vrši nikako. Potrebno je da se nastavno osoblje i ekološke sekcije zaduže da kontinuirano obnavljaju edukacije o razdvajanju otpada prilagođene uzrastu djece.

e) U dijelu deponije Grabovac odvojili smo parcelu za „reciklažno dvorište“ gdje se dovozi, razdvaja i balira prikupljeni ambalažni otpad i dalje isporučuje reciklažnim centrima. Ta parcela je ograđena betonskim stubovima i žičanom mrežom a unutra imamo objekat u kojem je smještena presa, mlin za mljevenje plastike i mala vaga a tu je takođe i nastrešica sa trakom za razdvajanje otpada koja se, zbog obima posla sve manje koristi (slika 16. i 17.)

Slika 16: Dovučen ambalažni otpad

Slika 17: Razdvajanje ambalaže

Ogroman broj vreća dolazi svaki mjesec na reciklažno dvorište što terenu zaposleni ne mogu sustići razvrstati i balirati pa su se određene količine ambalaže nagomilale, posebno zato što zaposlenici imaju obaveze oko pretovarne stanice i na vaganju ulaza trećih lica na deponiju.

Problem razvrstavanja i baliranja ambalažnog otpada već nekoliko godina rješavamo sezonskim zapošljavanjem uz sufinansiranje Federalnog zavoda za zapošljavanje. U 2024. godini smo zaposlili 8 radnika na period od 6 mjeseci koji su obavljali poslove razdvajanja i baliranja ambalažnog otpada i planiramo isto učiniti u 2025. godini. Još jedna mogućnost je da za angažovanje dodatnog broja radnika za razdvajanje i baliranje ambalaže obezbjedimo donacije od operatera Ekopak d.o.o. Sarajevo.

U tabeli 12. su date količine prikupljenog ambalažnog otpada po rejonima i mjesecima u 2024. godini. Ove količine bi trebale biti daleko veće po broju korisnika koji su potpisali ugovor da će razdvajati otpad, ali oni to ne čine. Posebno je to izraženo nakon omasovljavanja i uključivanja automatski u selektivno odvajanje otpada domaćinstava jer se oni ne pridržavaju obaveza iz ugovora i uputstva iz afiše nego samo potpisuju taj ugovor da besplatno dobiju kantu za komunalni otpad..Pored toga povećava se količina komunalnog otpada u ambalažnom otpadu i u nekim reonima je preko 50% što nam povećava troškove odlaganja otpada.

Ono što mi treba da poduzmemo jeste da ograničimo količinu odvoza komunalnog otpada po jednom domaćinstvu na 120 litarsku kantu (prema normativima 0.97 kg po stanovniku dnevno) a da se razlika količina otpada dodatno plaća sa 2 KM po vreći kako bi stimulisali korisnike da odvajaju ambalažni otpad u besplatne vreće koje im se isporučuju i koje će im se besplatno odvoziti.

Tabela 12. Ulazne količine ambalažnog otpada po rejonima i mjesecima – 2024. godina

Dan odvoza	Ponedjeljak	Utorak	Srijeda	Četvrtak	Petak	Subota				
	Gračanica: Centar, Luke, Riječka, Ritašići, B. Kraljeva, Stubo, Dudić, P.Mahala, Soljanuša, Mejdanić, Drafnići, Varoš, Malta, Pašalići, Armije RBiH	Gračanica: Javor, Bahići, Lendići, Čiriš, Patriotske lige, Lipinac, H.DŽ. Bajbage, Grabovac, Gračaničkih gazija, Hajdarovac, Industrijska zona	Pribava D. Lohinja G.Lohinja Piskavica Babići	Malešići Stjepan Polje	Donja Orahovica Gornja Orahovica Rašljeva Miričina	MZ Dobrovci MZ Soko MZ Škahovica MZ Vranovići	ZVONA: plastika, papir i staklo	STAKLO kontejner	ostalo	Mjesečne količine
I	3150	3480	1570	1820	3970	2550	990	1100	890	19520
II	2370	2550	1660	1040	2310	1680	820		170	12600
III	2240	2640	1900	1670	3510	1680	850	770		15260
IV	2250	2520	1050	1320	3110	1800				12050
V	2698	2625	1958	1637	3123	2062				14103
VI	2490	2470	1400	1400	2820	1200	840			12620
VII	2650	3330	2110	1900	3340	2000			980	16310
VIII	3840	2360	3540	1880	3330	2390			1300	18640
IX	3180	2530	1800	2400	2900	2710			1720	17240
X	2810	2090	2100	1630	3270	1540	380	1230		15050
XI	2340	2730	2360	1660	2730	1740			220	13780
XII	2360	2180	2050	1290	3060	3390	1990		1080	17400
	32378	31505	23498	19647	37473	24742	5870	3100	6360	184573

Sve gore navedene aktivnosti vezane za uvođenje selektivnog prikupljanja otpada iziskuju finansijska sredstva, ulaganja koja u sadašnjosti nemaju svoju ekonomsku opravdanost, ali cilj nam je da se smanje količine otpada koje se odvoze i odlažu na sanitarnoj deponiji u Doboju po trenutnoj cijeni od 32 KM po toni.

Kroz sve projekte za selektivno odvajanje otpada aktivno smo radili na razvijanju javne svijesti o značaju i odgovornosti svakog pojedinca, bez obzira kojoj uzrasnoj grupi pripadao, o očuvanja životne sredine što je usko vezano za zbrinjavanju čvrstog otpada i njegovu selekciju:

- zajedno sa UG Ekolideri vršene su edukacije po školama i radionice u obdaništu,
- dijeljeni su letci i afiše sa uputstvom šta i kako razdvajati,
- radio emisije na temu selekcije otpada,
- svake godine su dijeljeni kalendari sa rasporedom odvoza ambalažnog otpada svim korisnicima koji su potpisali ugovor o selekciji otpada,
- radio džinglovi kao kratkotrajni podsjetnik građanima na zakonsku obavezu i dr.

J.P. „Komus“ d.o.o. nema dovoljno vlastitih sredstava za realizaciju navedenih aktivnosti ali kandidovanjem projekata, samostalno ili zajedno sa Gradom, obezbjeđujemo namjenska sredstva koja se implementiraju u obezbjeđenje tehničkih preduslova za realizaciju zadanih ciljeva.

Vanredni odvozi otpada od domaćinstava i privrednih subjekata

Vanredni odvozi otpada se vrše traktorom, kontejnerom ili kamionom. Uz odvoz otpada vrši se takođe ručni ili mašinski utovar a sve prema vrsti otpada ili zahtjevima kupca.

U tu svrhu smo izvršili nabavku kontejnera od 5 m³ i 1,1 m³ koje dajemo pod dnevni ili mjesečni zakup korisnicima koji trebaju privremenu posudu za odlaganje otpada. Na ovaj način smo omogućili korisnicima da prilikom kratkotrajnog povećanja količina otpada (povećan obim proizvodnje, renoviranje i adaptacija objekta, održavanje manifestacija i sl.) mogu privremenim iznajmljivanjem kontejnera riješiti problem zbrinjavanja otpada ili da koriste iznajmljen kontejner dok ne izvrše nabavku svog kontejnera.

Zakup ovih kontejnera vrše i kolektivna naselja za odlaganje šljake u grejnoj sezoni.

Zbrinjavanje komunalnog otpada - Deponija "Grabovac"

J.P. „Komus“ d.o.o. Gračanica upravlja gradskom deponijom te je zaduženo za njeno održavanje i pravilno odlaganje otpada skladu sa Odlukom o komunalnom redu.

Jedan od najvećih problema u oblasti zbrinjavanja i odlaganja komunalnog otpada je lokacija i stanje odlagališta - deponije komunalnog otpada. Deponija ne zadovoljava minimalne sanitarne uslove određene Zakonom o zaštiti okoliše, a mogućnosti daljnjeg odlaganja otpada su veoma ograničene zbog iskorištenosti kapaciteta lokacije.

Prethodne aktivnosti u vezi sa sanacijom deponije

Više od decenije pokušavamo pronaći kvalitetniji način odlaganja otpada, a u skladu sa zakonskom regulativom koja je odredila odlaganje otpada na regionalnom nivou, odnosno nema odlagališta samo za jednu općinu.

U tome smislu, a u skladu sa članom 55. Zakona o upravljanju otpadom ("Sl. novine FBiH", broj: 33/03 i 72/09), urađen je **Plan prilagođavanja upravljanja komunalnim otpadom** za deponiju koji je odobren od strane Federalnog ministarstva okoliša i turizma 2011. godine.

Plan prilagođavanja odgovorio je propisanim zahtjevima u pogledu sanacije negativnog utjecaja koje deponija ima na zdravlje ljudi i okoliša, te je propisao mjere koje se trebaju poduzeti radi sprječavanja nastajanja otpada, utvrdio metode tretmana otpada, te dao konkretan plan sa programom mjera za poboljšanjem stanja postojeće deponije po fazama, koje će umanjiti negativan utjecaj na okoliš i zdravlje ljudi do konačnog zatvaranja općinske deponije na ekološki ispravan način. Na ovaj način se operater deponije obavezuje da postepeno uđe u postupak zatvaranja predmetne deponije i pristupi postupku rješavanja zbrinjavanja komunalnog otpada putem Regionalnih-međuopćinskih centara o upravljanju komunalnim otpadom, što je krajnji cilj Federalne Strategije upravljanja otpadom i Federalnog plana upravljanja otpadom.

Zbog nemogućnosti odvoza otpada na regionalnu deponiju, u skladu sa Planom prilagođavanja činili smo sve kako bi ovoj deponiji produžili vijek korištenja sa ispunjavanjem najosnovnijih uslova za njeno funkcionisanje. Otpad se odlagao etažno uz obavezno povremeno prekrivanje otpada inertnim materijalom. Obezbijedili smo plato sa hidrantom za redovno pranje i dezinfekciju kamiona, na ulazu je postavljena kolska vaga za praćenje ulaznih količina otpada, uveden je video nadzor zbog sprečavanja nedozvoljenog kretanja na deponiji i kontrole ulazaka na deponiju, vrši

se redovna i vanredna DDD, urađeni su kanali za odvodnju površinske vode, određene su lokacije za privremeno odlaganje ambalažnog otpada tj „reciklažno dvorište”, privremena lokacija za biljni otpad i dr.

U toku 2016. godine kroz projekat koji je sufinansiran od strane Ministarstva okoliša i turizma Federacije BiH obezbjedili smo **Idejni projekat** za sanaciju postojeće deponije komunalnog otpada općine Gračanica i izgradnju pratećih sadržaja prilagođenih regionalnom konceptu odlaganja (I FAZA- Uvjeti za urbanističku saglasnost) a nakon toga je Federalno Ministarstvo okoliša i turizma je izdalo okolinsku dozvolu za sanaciju i zatvaranje postojeće deponije na lokalitetu „Grabovac“.

Na osnovu idejnog projekta, u 2017. godini su vođene aktivnosti na pribavljanju urbanističke saglasnosti ali zbog neusaglašene nadležnosti dokumentacija je prebacivana sa federalnog na kantonalni nivo i obratno. Prribavljanje su Prethodne vodne saglasnosti od Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede TK i Agencije za vodno područje rijeke Save. Kao priprema za kvalitetnije pristupanje rješavanja problema deponije izvršeno je izmještanje Romskih porodica sa lokacije deponije kako ne bi imali problema prilikom započinjanja radova.

U toku 2019. godine kroz projekat koji je sufinansiran od strane Fonda za zaštitu okoliša obezbjedili smo **Glavni projekat** za sanaciju deponije t.j. izradu „Investiciono-tehničke dokumentacije za sanaciju deponije Grabovac u općini Gračanica i izgradnju pratećih sadržaja prilagođenih regionalnom konceptu odlaganja – FAZA II (uslovi za građevinsku dozvolu)“. Na osnovu tog glavnog projekta, u 2021. godini izdato nam je **Rješenje o odobrenju za građenje** (građevinska dozvola) kao prvi preduslov za početak izvođenja bilo kakvih radova na deponiji a nakon toga smo započeli aktivnosti na planiranju faza realizacije Glavnog projekta.

Trenute aktivnosti u vezi sa sanacijom deponije

Deponija Grabovac je prepoznata kao veliki gradski problem i iz tih razloga je u Strategiji razvoja Grada Gračanica za period 2023.-2027.godina i LEAP-u Grada Gračanica 2023.-2027.godina kao strateški cilj postavljen Ključni strateški projekat 3.2.1.1. Sanacija deponije komunalnog otpada Grada Gračanica.

Gradska deponija Grabovac je “dobro u opštoj upotrebi” i za njenu sanaciju je nadležan Grad Gračanica. Prema predračunu iz Gavnog projekta za sanaciju deponije t.j. izradu „Investiciono-tehničke dokumentacije za sanaciju deponije Grabovac u općini Gračanica i izgradnju pratećih sadržaja prilagođenih regionalnom konceptu odlaganja – FAZA II (uslovi za građevinsku dozvolu)“, koji je revidiran 2025. godine, za sanaciju deponije i izgradnju pratećih sadržaja prilagođenih regionalnom konceptu odlaganja otpada, potrebno je obezbjediti 9.082.978,85 KM sa PDV-om.To su velika sredstva i zato se realizacija mora vršiti fazno. Posebno se moraju u budžetu grada predvidjeti finansijska sredstva za obavezno sufinansiranje projekata a onda se aktivirati na pronalaženju drugih izvora finansiranja (EU fondovi, Fond zaštite okoliša, ministarstva i drugi mogući izvori finansiranja) i aplicirati za sredstva putem projekata za realizaciju

Nakon dobijanja građevinske dozvole mi smo već započeli sa aktivnostima na realizaciji Glavnog projekta. Izgrađena je pretovarna stanica, nabavljene 2 poluprikolice i kamion tegljač za prevoz otpada do regionalne deponije (slika 18.). Kroz novi projekat Fondu za zaštitu okoliša obezbijedili smo 160.000,00 KM za opremu sortirnice i Grad Gračanica ima obezbijeđeno 400.000,00 KM od FMOiT-a za objekat sortirnice. Prema novom predračunu sama oprema u

sortirnici će koštati 869.661,00 KM a novi predračun za objekat je u fazi izrade (Slika 19.) tako da moramo što prije obezbijediti ostala finansijska sredstva kao bi realizovali projekat nabavke sortirnice.

Slika 18: Pretovarna stanica sa kamionom i poluprikolicom

Slika 19: Sortirnica

U septembru 2023. godine započeli smo odvoz i deponovanje komunalnog otpada na regionalnu deponiju Karabegovac u Doboju.

Pored toga intezivno radimo na prekrivanju deponije sa inertnim materijalom. To je privremeno rješenje da se smanji negativan uticaj deponije na okolinu dok se ne iznađu finansijska sredstva za njenu sanaciju (slika 20. i 21.).

Slika 20: Deponija Grabovac (07. juli 2021. god.)

Slika 21: Deponija u Grabovac (21. februar 2024.god.)

Radno vrijeme deponije je od 07-15 h svim radnim danima. Na ulazu je postavljen video nadzor zbog kontrole ulaza i izlaza sa deponije. Sva vozila moraju izvagati otpad na kolskoj vagi a ukoliko otpad dovoze treća lica provjeri se i vrsta otpada koji odlažu na deponiji. Samostalni dovoz otpada na deponiju naplaćuje se po važećem cjenovniku.

Dovoz zemlje sa iskopa je besplatan ali samo uz odobrenje i određivanje lokacije za istovar od strane našeg uposlenika na deponiji jer se ta zemlja koristi za prekrivanje otpada.

U toku 2024.godine prikupljeno je ukupno 12.264.539 kg (12.265 tona) otpada a mjesečne količine komunalnog i ambalažnog otpada date su u Tabeli 13.

Tabela 13.: Količine otpada prikupljene u 2024. godini

Mjesec	Komunalni otpad - kg				Miješana ambalaža		UKUPNO		Otpad iz miješane ambalaže		Isporučen ambalažni otpad
	Doboj	Grabovac	Ukupno	%	kg	%	kg	%	kg	%	
januar	582.520	327.409	909.929	98	19.520	2,10	929.449	100,00	8784	45	
februar	596.900	354.363	951.263	99	12.600	1,31	963.863	100,00	5670	45	27.766
mart	764.220	281.923	1.046.143	99	15.260	1,44	1.061.403	100,00	6867	45	6.320
april	806.860	292.435	1.099.295	99	12.050	1,08	1.111.345	100,00	5422,5	45	
maj	736.680	281.138	1.017.818	99	14.103	1,37	1.031.921	100,00	6346,4	45	
juni	740.400	193.636	934.036	99	12.620	1,33	946.656	100,00	5679	45	31.340
juli	1.028.200	41.026	1.069.226	98	16.310	1,50	1.085.536	100,00	7339,5	45	
avgust	960.660	105.352	1.066.012	98	18.640	1,72	1.084.652	100,00	8388	45	27.200
septembar	799.880	100.430	900.310	98	17.240	1,88	917.550	100,00	7758	45	
oktobar	960.440	42.246	1.002.686	99	15.050	1,48	1.017.736	100,00			
novembar	634.440	276.808	911.248	99	13.780	1,49	925.028	100,00	62254		15.500
decembar	685.300	310.432	995.732	98	17.400	1,72	1.013.132	100,00	73932		
UKUPNO	9.296.500	2.607.198	11.903.698		184.573	18,42	12.088.271		136186		108.126
prosjeak						1,53					

UKUPNO PRIKUPLJENO: 12.264.539 kg (11.903.698 kg komunalnog otpada + 184.573 kg miješanog ambalažnog otpada + 176.268 kg krupnog otpada)

U Doboj odvezeno 9.296.500 kg

Odloženo na deponiji Grabovac: 2.919.652 kg ili 2.607.198 kg - dok nismo nabavili drugu poluprikolicu i u vrijeme prirodne nesreće + 136.186 kg otpada sa reciklažnog dvorišta (45% iz miješane ambalaže za 9 mjeseci iz 2024.godine i 50% od početnog stanja) + 176.268 kg krupnog otpada

Projekat regionalne deponije

Grad Gračanica u skladu sa zakonskom regulativom iz oblasti upravljanja otpadom od 2003. godine traži rješenje za odlaganje komunalnog otpada na okolišno prihvatljiv način. Prvobitno smo bili orjentisani na Regionalnu eko-deponiju u Huskićima, do čije izgradnje nije došlo iako je bilo obezbijeđeno 6,5 miliona KM iz sredstava Svjetske banke. Lukavačka vlast je prvobitno podržavala ovaj projekat, te je izgrađen pristupni put u Huskićima, urađen idejni projekat deponije, elaborat o zaštiti okoliša, te okolinska dozvola, za što je utrošen dio kreditnih sredstava. Međutim, Općinsko vijeće Lukavac je, nakon više protesta mještana Huskića, odustalo od projekta.

Od 2011. godine kada je općinama u Federaciji BiH dato uputstvo da udruživanjem 3 ili više općina koje zajednički broje više od 100.000 stanovnika pokušaju naći rješenje za regionalno odlaganje otpada, pokušavali smo pronaći odgovarajuće rješenje za odlaganje komunalnog otpada sa susjednim općinama i tada se pojavila inicijativa za Regionalnu deponiju u Doboju.

Već je iz ranijeg perioda ili od 12.04.2005. godine postoji potpisan: Ugovor o uspostavi regionalnog odbora za upravljanje otpadom, koji su potpisale sljedeće opštine: Brod, Derвента, Doboj, Doboj-Jug, Modriča, Odžak, Petrovo, Tešanj, Teslić, Usora i Vukosavlje. Sve opštine su ovaj Ugovor potpisale na osnovu Odluke Skupštine/Vijeća. Naknadno su se deponiji pridružile opštine: Šamac, Gračanica, Doboj-Istok i Maglaj, koje su takođe na svojim Skupštinama/Vijećima donijele Odluku da pristupaju Sanitarnoj regionalnoj deponiji u Doboju. Naše Općinsko vijeće je

na sjednici održanoj 30.09.2013. godine donijelo Odluka o davanju saglasnosti za učešće Općine Gračanica u izgradnji i korištenju Regionalne deponije Doboj broj: 01-05-03134-2013. koja je proslijeđena u LAG. Od tada je Općina Gračanica prihvaćena kao ravnopravan učesnik u ovom projektu.

Realizacija projekta Regionalne deponije Doboj započeta je u decembru 2011. godine na inicijativu općina Maglaj i Doboj, odnosno Lokalne akcione grupe regije Doboja (LAG), a uz saradnju sa Češkom ambasadom. Sve daljnje poslove na koordinaciji, izradi potrebne dokumentacije, potpisivanju sporazuma i sl. u realizaciji projekta Regionalne deponije u Doboju vodi Lokalna akciona grupa regije Doboj.

Vlada Republike Srpske je na osnovu člana 14. Zakona o eksproprijaciji (Službeni glasnik Republike Srpske, broj 112/06, 37/07 i 110/08) i člana 43. stav 3 Zakona o Vladi Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 118/08) na 17 sjednici održanoj 26.05.2011. godine donijela Odluku o utvrđivanju opšteg interesa za izgradnju Regionalne sanitarne deponije u Doboju. Kako su prva istraživanja pokazala da je nophodno da lokacija za izgradnju kasete za deponiju bude na prostoru koji se ne nalazi u okviru prethodno pomenutog zemljišta za koji je donesena Odluka o opštem interesu, Grad Doboj je upitio zahtjev Vladi RS za dopunu ove odluke. Vlada Republike Srpske je na osnovu člana 14. Zakona o eksproprijaciji (Službeni glasnik Republike Srpske, broj 112/06, 37/07 i 110/08) i člana 43. stav 3 Zakona o Vladi Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 118/08) na sjednici od 24.01.2013. godine donijela Odluku o dopuni odluke o utvrđivanju opšteg interesa. Ukupna površina zemljišta predviđenog za izgradnju deponije je 13 ha.

U skladu sa važećim propisima istraživanja su vršena na 5 (pet) lokacija, gdje je lokacija Karabegovac izabrana kao najbolja za daljna detaljnija ispitivanja i izradu studija neophodnih za dobijanje saglasnosti za izgradnju i korištenje regionalne sanitarne deponije i to:

-Izrada studije izvodljivosti za buduću regionalnu deponiju (Karabegovac) na osnovu važećih zakona na nivou Republike Srpske i Bosne i Hercegovine.

-Izrada studije uticaja na životnu sredinu (EIA) za buduću regionalnu deponiju (Karabegovac) na osnovu važećih zakona na nivou Republike Srpske i Bosne i Hercegovine.

-Izrada glavnog projekta buduće regionalne deponije (Karabegovac) na osnovu važećih zakona na nivou Republike Srpske i Bosne i Hercegovine.

Kompletna dokumentacija je izrađena na osnovu važećih propisa Evropske unije i po osnivanju preduzeća za upravljanje regionalnom deponijom, biće podnesen zahtjev za nostrifikaciju u skladu sa važećim propisima Republike Srpske i Bosne i Hercegovine. Navedeno preduzeće će na osnovu dokumentacije podnijeti Zahtjev za izdavanje građevinske dozvole kod nadležnog entiteskog ministarstva i za prihvatanje Studije uticaja na životnu sredinu.

Grad Doboj je osnovao preduzeće Regionalnu deponiju Doboj na koju smo mi započeli odvoz komunalnog otpada u septembru 2023. godine. I za 2025 godinu imamo potpisan ugovor o odlaganju otpada na ovoj regionalnoj deponiji po cijeni 32 KM po toni.

Kao jedna od alternativa odlaganja komunalnog otpada na regiji je regionalna deponija u Živinicama. Osnivači JP „Eko-Sep“ d.o.o. Živinice su 3 opštine. Živinice, Banovići i Kladanj koja je zvanično otvorena 07.04.2025. godine. Ono što nama ne odgovara kod regionalne deponije u Živinicama je njena udaljenost (66 km u jednom pravcu) i puno veća cijena odlaganja otpada po toni koja po sadašnjoj kalkulaciji treba da iznosi 52,00 KM plus PDV. Prelazak odlaganja otpada na regionalnu deponiju u Živinice dovest će do većeg povećanja cijena odvoza otpada korisnicima a ujedno će trebati i dodatno opremiti preduzeće sa nabavkom vozila i poluprikolica za prevoz otpada na tu udaljenost.

Kao i sve općine i naša mora tražiti rješenja za smanjenje količina komunalnog otpada koji se odvozi na regionalnu deponiju tako da se sav otpad koji se može reciklirati izdvoji. Ovakvi poslovi su već započeti i treba ih razvijati i dalje.

Zbrinjavanje ambalažnog otpada

Količine izdvojenog ambalažnog otpada su još uvijek male i čine svega 1,53% od ukupno prikupljenih količina otpada. Već smo istaknuli da i u ovim količinama ambalažnog otpada ima preko 45% komunalnog otpada i ambalaže koja se trenutno ne zbrinjava i sve to, nakon razdvajanja u reciklažnom dvorištu, ponovo moramo voziti na deponiju.

U toku 2024. godine na reciklažu smo isporučili:

Vrsta otpada za reciklažu	kg
Otpadnog papira (karton i arhivski)	49.360
PET - transparent	17.980
PET – MIX	20.990
Otpadne Al limenke	1.400
Folija	430
STAKLO	15.480
Otpadni akumulatori	176
Otpadni lim i željezo	1.420
Najlon šareni	300
PP i HDPE	590
UKUPNO:	108.126

Otkupne cijene ambalažnog otpada ni količine i dalje nisu dovoljne da pokriju troškove na njegovom prikupljanju, razdvajanju i baliranju tako da bez projekata i sufinansiranja troškova ova aktivnost ne bi bila održiva. Dodatni problem je što se određene vrste ambalažnog otpada kod nas još ne otkupljuju tako da ga izdvojimo iz miješane ambalaže i umjesto baliranja odvojimo u otpad i trajno odložimo na deponiju.

Zbrinjavanje EE otpada

Sa ZEOS-eko sistem-om, društvom za postupanje sa otpadnom električnom i elektronskom opremom d.o.o., Sarajevo ugovorom smo regulisali način zbrinjavanja ovog otpada. Preuzima se po pozivu građana i privrednih subjekata (po potrebi uz potpisivanje zapisnika komisije o otpisu) a i sami građani i privredni subjekti mogu besplatno odložiti sve vrste električnog i elektronskog

otpada na našem „reciklažnom dvorištu“, odakle ga mi dalje isporučujemo na neškodljivo zbrinjavanje. Još uvijek su prikupljene količine e-otpada male ali je prije svega bitno da smo uključili škole u ove aktivnosti, posebno kroz edukacije, i očekujemo da će se u narednom periodu ovaj opasni otpad sve više zbrinjavati na adekvatan način.

Zbrinjavanje biorazgradivog otpada

Prema analizama sastava otpada ovaj otpad zauzima i preko 50 % količine komunalnog otpada. Zbog obaveze odvoza otpada na regionalnu deponiju i trenutnog plaćanja 32 KM za tonu odloženog otpada, planiramo aktivnosti na odvojenom prikupljanju ovog otpada što zahtijeva nabavku opreme (kanti, kompostera) i vozila pri čemu će njegovo odlaganje biti na komposište koje je planirano Glavnim projektom za sanaciju deponije i izgradnju objekata prilagođenih regionalnom konceptu odlaganja otpada.

Trenutno smo na dijelu deponije „Grabovac“ izdvojili jednu parcelu na koju građani mogu besplatno odlagati biljni otpad.

Mehanizacija za odvoz otpada

J.P. Komus d.o.o. Gračanica stalno radi na tome da nabavi dovoljno kvalitetnih sredstava za rad i svake godine se ulaže u nabavku istih. Trenutno raspolažemo sa 15. vozniha jedinica namjenjenih za prikupljanje, odvoz i zbrinjavanje komunalnog otpada a iz Tabele br.14 se vidi njihova starost i godina nabavke.

Tabela 14: Vozila za odvoz otpada

R/b	Tip vozila	Godište	Nabavljeno	Kategorija
1	MERCEDES -BENZ	2001	2010	Specijalno - odvoz otpada
2	Traktor TAFE	2011	2011	Radna mašina – odvoz otpada
3	MAN 18285 autosmečar	2003	2013	Specijalno - odvoz otpada
4	Cady FURGON	2005	2013	Teretno
5	RENAULT 22A	2006	2014	Specijalno - odvoz otpada
6	RENAULT 22C	2003	2014	Specijalno - odvoz otpada
7	PEUGEOT kombi	2014	2014	Teretno – odvoz ambalaže
8	VW CADDY	2004	2016	Teretno
9	MAN 14-225 kiper	2001	2016	Teretno
10	VOLVO FL	2017	2017	Specijalno - odvoz otpada
11	MAN 18 314 autopodizač	2002	2018	Teretno – odvoz kontejnera
12	Mercedes ACTROS-1832	2020	2020	Specijalno - odvoz otpada
13	VOLVO FE	2021	2021	Specijalno - odvoz otpada
14	Kombi - Crafter	2008	2021	Za odvoz otpada i putnu službu
15	CADDY FURGON	2011	2023	Teretno
16	ICB 3X	2023	2023	Radna mašina
17	MAN Tegljač	2014	2023	Teretno
18	Poluprikolica I	2023	2023	Priključno vozilo
19	Poluprikolica II	2024	2024	Priključno vozilo
20	VOLVO autopodizač	2024	2024	Specijalno - odvoz otpada

Divlje deponije

I pored redovnog odvoza otpada određene količine komunalnog otpada završe na divljim deponijama (obalama, vodotocima, pored puteva, šumama, provalijama i sl). Analiziranjem broja divljih odlagališta i količine deponovanog otpada u protreklom periodu, konstatovano je smanjenje ovakvog načina odlaganja otpada t.j. broj divljih deponija se smanjuje jer je povećan broj mjesnih zajednica uključenih u organizovan odvoz otpada. Pored toga, akcija Mjesec april-mjesec čistoće daje dobre rezultate jer volonteri (udruženja, škole i grupe građana) očiste veliki broj deponija u svom okruženju.

Većina lokacija divljih deponija je nepristupačna a njihovo uklanjanje je otežano i dosta skupo zbog angažovanja specijalnih mašina.

Početkom 2025. godine na području Grada je evidentirano 10 divljih deponija, različitih po veličini, obimu i strukturi odloženog otpada kao i samom pristupu pomenutim divljim deponijama:

1. Pored puta Lendići-Malešići Y=6522546, X=4952950, Z=345
2. Pored puta Malešići-Skipovac Y=6521353, X=4957590, Z=613
3. Pored puta Gračanica-Malešići-Lukavica (na 11.km) Y=6519978, X=4957208, Z=531
4. Pored puta Gračanica-Malešići-Lukavica (na 15.km) Y=6517193, X=4957551, Z=394
5. Stjepan Polje, naselje Potok Mahala Y=6520864, X=4953128, Z=263 MZ
6. MZ Stjepan Polje, pored rijeke Spreče Y=6520978, X=4950321, Z=154
7. MZ Donja Orahovica, pored puta za naselje Makovci Y=6529904, X=4945083, Z=206
8. MZ Donja Orahovica, naselje Rijeka, put za Rašljevu Y=6531777, X=4946829, Z=242
9. Donja Orahovica, kod mosta prema Petrovu Y=6529954, X=4943626, Z=166 MZ
10. MZ Pribava Y=6526946, X=4948362, Z=178

Ove deponije su očišćenje u februaru 2025. godine ali i dalje se na tim lokacijama pojavljuje otpad.

PROBLEMI KOD PRIKUPLJANJA I ODLAGANJA OTPADA

1. U Odluci o komunalnom redu („Službeni glasnik grada Gračanica“, broj: 01/20), uveden je član 152. koji obavezuje sve vlasnike ili korisnike stambenih i poslovnih prostora, kao i privremeno zauzetih javnih površina, da se uključe u organizovan odvoz otpada.

Nakon dobijanja saglasnosti od strane Gradskog vijeća (Broj: 01-19-00193-2022, Broj akta:01DT-001, od 14.01.2022. godine) na Odluku o načinu obračuna i cijeni usluga sakupljanja i odvoza kućnog komunalnog otpada sa područja grada Gračanica, broj: 01/3-842-1/21 od 24.09.2021. godine, računi za odvoz komunalnog otpada su dostavljani svim vlasnicima ili korisnicima nekretnine na području gdje ima organizovan odvoz otpada.

Stvarno stanje je takvo da mi odvozimo otpad od daleko većeg broja domaćinstava od onih koji su registrovani kod nas a to je slučaj kad u jednom individualnom stambenom objektu živi više domaćinstava (što je nama teško utvrditi) a registrovano je samo jedno domaćinstvo. Sljedeća naša aktivnost je na ograničavanju količina odvoza komunalnog

otpada po jednom domaćinstvu po trenutnoj cijeni na 120 litarsku kantu a da se razlika količina otpada dodatno plaća sa 2 KM po vreći.

Na ovaj način želimo napraviti razliku u cijeni odvoza otpada iz onih stambenih objekata gdje se nisu registrovala sva domaćinstva jer će veću količinu otpada morati više plaćati.

Ujedno želimo stimulirati korisnike da odvajaju ambalažni otpad u besplatne vreće ili žute kante za ambalažni otpad koje će im se besplatno odvoziti.

2. Takođe imamo problema kod utvrđivanja korisnika ili vlasnika stanova u zgradama sa kolektivnim stanovanjem. Uspostavili smo kontakte sa vlasnicima novih zgrada koji nam nakon prodaje stanova dostavljaju spiskove vlasnika koje mi uvodimo kao korisnike. Međutim, oni nemaju obavezu to činiti i nakon preprodaje stanova ili promjene korisnika stana mi nemamo podatke o tome. I u starim stambenim naseljima imamo problem zbog loše informacije o promjeni vlasnika stanova. Samo u onim zgradama koje imaju "povjerenika" mi možemo registrovati sve korisnike i redovno unositi izmjene.
3. Nabavka adekvatnih posuda za odlaganje otpada u kolektivnim stanovanjima je dug i složen proces tako da pojedini nemaju posude za odlaganje otpada (naselje Malta i naselje Kifla), njihov broj je nedovoljan ili su u lošem stanju (Ritašići, Malezijska i sl). Članom 156. Odluke o komunalnom redu („Sl. Glasnik Grada Gračanica“ broj: 1/20) definisano je da posude za komunalni otpad nabavljaju i održavaju korisnici usluga a za novoizgrađene objekte i novootvorene poslovne prostore to čini investitor, odnosno korisnik (kako je definisano njihovim ugovorom).
4. Nedovoljna uključenost privrednih subjekata je takođe jedan od stalnih problema. Naši inkasanti svim privrednim subjektima uruče poziv za potpisivanje ugovora i nakon isteka datog roka, spisak privrednih subjekata koji nemaju potpisan ugovor, dostavljamo inspekcijskoj službi. Po prijavi inspekcija preduzima zakonske mjere ali je taj proces u praksi spor i mnogi plate kaznu jer im je to jeftinije nego da potpišu ugovor. Smatramo da nije dobro ukoliko takvi jednokratno plate kaznu nego da ih treba kažnjavati sve dok ne ispune svoju zakonsku obavezu. Da bi izbjegli ovako nizak procenat uključivanja privrednih subjekata u organizovan odvoz otpada, prijedlog je da se prilikom izdavanja Rješenja o obrtu da rok za potpisivanje ugovora i inspekciji dostavi jedan primjerak Rješenja kako bi nakon isteka roka mogli poduzeti zakonske mjere.
5. Odlaganje različitih vrsta otpada (animalnog, biljnog, građevinskog, krupnog i sl.) u kontejnere za ulični otpad i pored kontejnera (hajfišera u Centru koji su namjenjeni samo za poslovne subjekte u ulici Alije Izetbegovića jer u nju ne ulazi kamion za odvoz otpada. Pored domaćinstava imamo saznanja da i privredni subjekti dovoze svoj otpad u ove kontejnere. Iz ovih posuda otpad se vozi svakim radnim danom ali i to je nedovoljno jer u poslijepodnevnim satima i vikendom dovoze razne vrste otpada i odlažu ga na nedozvoljen način. Za ovaj problem moramo naći sistemsko rješenje (postavljanje kamera, dežurni komunalni redari, inspekcija, policija) jer idu topliji dani a ne želimo divlje deponije u gradu. Sve dodatne količine otpada građani mogu odložiti na deponiju uz simboličnu naknadu u zavisnosti od količine i vrste otpada.
6. Neriješeno pitanje iskopane zemlje na gradilištima koju izvođači istresaju na obale rijeka čime utiču na smanjenje protoka rijeka i narušavaju izgled obale rijeke. Za tu namjenu

treba odrediti posebnu lokaciju ili izvođače obavezati da tu zemlju voze na gradsku deponiju gdje se može iskoristiti kao prekrivni sloj.

7. Korisnici koji su potpisali ugovor o selekciji otpada ne ispunjavaju svoje obaveze i ne vrše uopšte razdvajanje otpada, ne razdvajaju po upustvu nego u ambalažnom otpadu imamo dosta drugog otpada koji se mora izdvojiti ili čak zloupotrebljavaju vreće koje su besplatno dobili za odvajanje otpada (stavljaju u njih komunalni otpad, prekrivaju drva i sl.).
8. Uvođenje selektivnog odvajanja otpada, njegovo prikupljanje, razdvajanje i baliranje nije ekonomski opravdano. Uz sufinansiranje Federalnog zavoda za zapošljavanje zapošljavamo sezonske radnike na razdvajanju i baliranju otpada ali to je nedovoljno jer bi na tim poslovima trebalo da trajno bude angažovano više radnika. Ipak, ova aktivnost ima dugoročnu korist: smanjenje otpada trajno odloženog na deponiju, smanjenje troškova odvoza otpada na regionalnu deponiju, ispunjenje ciljeva Federalnog plana upravljanja otpadom, ekološki čista i osvještana sredina i dr.
9. Naplativost usluge odvoza otpada je dostigla 87 %. Redovno se vrši utuživanje ali problem su sudske presude u kojima se izuzimaju stvari od dužnika pri čemu mi imamo samo veće troškove. Pored toga što smo vršili uslugu koju nismo naplatili, platili smo sudske troškove a prilikom izuzimanja stvari od dužnika angažujemo vozilo i radnike, a to većinom budu stvari koje se ne mogu niti prodati, niti iskoristiti pa završe na deponiji. Po tome ispadne da te korisnike-dužnike besplatno riješimo još jednog otpada.
10. Prilikom odvoza krupnog otpada građani kontejnere pune građevinskim otpadom i šljakom od centralnih grijanja za koje moraju platiti vanredan odvoz na deponiju. Pored toga, ne pridržavaju se uputstva nego otpad stavljaju pored kontejnera što nama iziskuje dodatne troškove. I ove godine smo, pored odvoza kontejnera, imali dodatne troškove na angažovanju utovarivača, traktora i kamiona na uklanjanju otpada oko kontejnera.
11. Zbog pretrpanosti naše gradske deponije morali smo preći na regionalni koncept odlaganja otpada. Ove aktivnosti iziskuju velika ulaganja zbog izgradnje pratećih objekata (pretovarna, sortirnica, kompostana i dr.) zato se rade fazno a i sama sanacija deponije je veća investicija koja nas očekuje u narednom periodu. Trenutno se otpad odvozi na regionalnu deponiju u Doboju ali ako budemo morali voziti u Živinice doći će ponovo do povećanja cijene odvoza otpada i za domaćinstva i za privredu.
12. Potrebno je odrediti lokaciju za deponiju građevinskog otpada koji se neće moći voziti na regionalnu deponiju. Sve više ćemo imati ovog otpada odloženog na nedozvoljen način ukoliko ne pronađemo lokaciju.

v.d.direktora:

mr.sci. Zakira Đogić